

ADVOCATENBLAD 17

16 december 2011

Wat doen
advocaten
met kerst?

Ontberingen of ontdekkingen?

DE ADVOCATUUR IN 2012

- » Munitie tegen RvS als bestuursrechter
- » Rechter schrijft niet meer maar twittert
- » Strafklimaat: Waarheidscommissie of bullshit bingo

Sdu UITGEVERS

hèt moment voor

Eind dit jaar bereiken veel arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (95%) de einddatum van het langlopende contract. Doordat u dan vrij bent over te stappen naar een andere verzekeraar proberen verzekeraars u nu te overtuigen om een nieuw meerjarig contract af te sluiten. Vaak stellen zij dan een korting van 5% in het vooruitzicht. Wanneer u contact met ons opneemt kan uw besparing veel hoger zijn. **Een korting van 30 tot 70% over de looptijd, afhankelijk van uw aanvangsleeftijd, is gebruikelijk bij vergelijkbare verzekeringsvoorwaarden.**

Het is daarom nu het moment om contact met ons op te nemen voor een vergelijking tussen uw huidige polis en ons alternatief. Zeker als u bedenkt dat wij naast een unieke arbeidsongeschiktheidsverzekering ook voor uw beroepsaansprakelijkheid, overlijdensrisicoverzekering en overige kantoorgebonden verzekeringen speciale producten hebben ontwikkeld waarbij wij op premie besparen en voorwaarden verbeteren. Te mooi om waar te zijn? Nee, enkel een kwestie van specialisatie en daadwerkelijk weten wat er binnen uw beroepsgroep speelt. Veel van uw collega's hebben de overstap al gemaakt.

KENMERKEN M-ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSVERZEKERING

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor de hele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal 350.000 euro op jaarbasis)

KENMERKEN M-OVERLIJDENSRISSICOVERZEKERING

- leeftijdsafhankelijke premie
- rokers/niet rokers
- zowel individueel mogelijk als collectief
- eenvoudig jaarlijks aan te passen

KENMERKEN M-BEROEPSAANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING

- volledige inloopdekking beroepsfouten voor ingangsdatum verzekering
- gerenommeerde verzekeraar
- nieuwe toetredende partners automatisch meeverzekerd zonder aanmelding
- uittredende partners en werknemers verzekerd voor meldingen die nog binnenkomen (uitloopdekking)

“M is drie jaar geleden ontstaan omdat er behoefte is aan adviseurs die de doelgroep kennen en weten in welke situatie bepaalde risico's afgedekt dienen te worden. M ontwikkelt en verzorgt voor u verzekeringen die u bij een andere verzekeraar niet kunt krijgen en u substantiële voordelen kunnen bieden. Wij realiseren deze voordelen doordat wij weten wat in uw branche leeft en geen genoegen nemen met standaardoplossingen die verzekeraars en geldverstrekkers u voorschotelen.”

Mr. Viktor Kühne

M-VERZEKERINGEN

PRODUKTEN VAN MUTSAERTS • SINDS 1926

M is een produkt van Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 • Tilburg
Postbus 9102 • 5000 HC Tilburg
T 013 594 28 28
m@mutsaerts.nl
www.m-verzekeringen.nl

Actualiteiten

9

Maatschappelijk verantwoorde advocatuur

Een cliënt die clusterbommen fabriceert, grijnzen op het verkeerde moment: dit gaat over 'maatschappelijk verantwoorde advocatuur.'

Omslagartikel

16

Crisis? Welke crisis?

Advocaten verwachten voor 2012 geen krimp. Zij nemen zich voor om gewoon nóg beter in te spelen op de wensen van de cliënt.

Strafrecht

22

Waarheidscommissie of bullshit bingo

Moeten Nederlandse rechters (nog) strenger straffen? Meninge alom, maar zijn er ook feiten?

Actualiteiten

- 5 Matthijs Kaaks: Flappie
- 6 Lawyer's letters
- 7 Pestman in Cambodja
- 9 Hoezo maatschappelijk verantwoorde advocatuur?
- 11 L4L: Basic Principles ook voor Nederland
- 13 Wat doen advocaten met kerst?

Arbeidsrecht

- 27 Modernisering van het ontslagrecht kan beter

Personen- en familierecht

- 30 Regeling gemeenschap van goederen gewijzigd
- 32 Kroniek Personen- en Familierecht 2011

Opinie

- 37 Munitie tegen RvS als bestuursrechter

Rechter schrijft...

- 39 ... niet meer maar twittert terug

Even opruisen

- 41 Vormverzuimen in het strafrecht: hoe zat het ook alweer?

Kantoorartikelen

- 42 Sales moves
- 43 2012: zingeving in de advocatuur

Transfers

- 44 Wie, wat, waar?

Uitspraken

- 49 Geschillencommissie
- 51 Tuchtrect

Colofon

91e jaargang
Verschijnt elke drie weken.

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve Van de deken, Berichten van de Orde en Tuchtrect

Redactie

mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. J.T.C. Leliveld
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen

Eindredactie

Linus Hesselink

Site en mail

www.advocatenblad.nl,
redactie@advocatenorde.nl

Redactionele bijdragen

Mailen naar:
l.hesselink@sdu.nl.
Informatie: Linus Hesselink,
070-335 35 74, 070-378 98 36
Het schrijven van redactionele bijdragen, max. 2000 woorden, levert per 500 woorden 1 opleidingspunt op.

Sdu Uitgevers

Gert Jan Schinkel (uitgever)
Sandra Kroon (directeur BU
Legal & Tax)

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Journalistieke redactie

Linus Hesselink, Hedy Jak,
Mark Maathuis en
Sabine Droogleevers Fortuyn

Medewerkers

Lex van Almelo,
Maarten Bakker,
Patrick van IJendoorn,
Tatiana Scheltema en
Trudeke Sillevius Smitt

Vormgeving

Dimdim, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Citeerwijze

Adv.bl. 2011-17, p.

Druk

Senefelder Misset,
Doetinchem

Advertenties

www.bereikdejurist.nl
Daniël Stoltz,
accountmanager
d.stoltz@sdu.nl,
Tel. 070-378 05 62
Inzendtermijn:
afl. 1 : 30 december 2011
afl. 2 : 20 januari 2011

Abonnementen

Adreswijzigingen van
advocaten:
adres@advocatenorde.nl

Niet-leden betalen

€ 222,60 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband (€ 40). Studenten 50 procent korting, losse nummers: € 31,80 (incl btw). Adreswijzigingen: Sdu Uitgevers klantenservice, telefoon 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service.

ISSN 0165-1331

Omslagfoto:
Erik van der Burgt

HO
PRINT

Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

‘Advocaten verzinnen geen verhalen’

Van de redactie

Pas op de plaats

Reflectie en goede voornemens: rond deze tijd van het jaar kunnen ook wij ons daar niet aan onttrekken. Zo is columnist Dolph Stuyling de Lange benieuwd hoe het met de zingeving in de advocatuur gesteld is. En de Rechter schrijft ditmaal voor het laatst en trekt zich terug, ter voorkoming van ‘voorspelbare observaties.’ Om te besluiten met het goede voornemen in het nieuwe jaar te gaan Twitteren. Gelukkig kunnen we hem zo blijven volgen.

Als het over goede voornemens gaat, is ‘maatschappelijk verantwoorde advocatuur’ er zeker één om bij stil te staan. Veel kantoren houden zich op verschillende manieren bezig met MVO, zo blijkt uit het verslag van het NautaDutilh seminar. Want hoe om te gaan met een cliënt die clusterbommen fabriceert?

Aan het woord ‘crisis’ lijkt niet te ontkomen, maar hoe kijken advocaten hier tegenaan aan de vooravond van het nieuwe jaar? In het omslagartikel vertelt een aantal in 2012 nóg beter te willen inspelen op de wensen van de cliënt. Maar voordat dat zover is, eerst, ook namens de redactie, vrolijk Kerstfeest en een gelukkig Nieuwjaar. *Red.*

Foto: Arie Kievit/HH

Mauro gesteund door zijn achterban, op 1 november in Den Haag

Als asieladvocaat moet je juist op je cliënten inpraten om hun kansen te vergroten, maar verhalen verzinnen hoort daar niet bij,’ zegt asieladvocaat Bart Toemen (Sniijders en Toemen Advocaten in Boxtel) in reactie op de kritiek van VVD-Kamerlid Cora van Nieuwenhuizen op asieladvocaten. Naar aanleiding van fouten in het dossier van Mauro zei zij eerder deze maand in de *Telegraaf*: ‘Of het nou Mauro is of andere asielverhalen, vaak is niets wat het lijkt. Vooral de advocatuur speelt een heel dubieuze rol. Ik zou graag willen dat advocaten niet meer op jonge kinderen inpraten wat ze moe-

Bart Toemen

Julien Luscuere

ten zeggen om hun kansen te vergroten. Dat is kwalijk en fout. De beroepsgroep moet daar zelf wat aan doen.’ Migratierechtadvocaat Julien Luscuere (Luscuere De Jong Wassenaar Dingenouts Advocaten in Rotterdam) zegt dat ‘een advocaat alleen het belang van zijn cliënt mag dienen, de Nederlandse overheid moet vele maatschappelijke belangen dienen. Juist in het asielrecht heeft de overheid minder oog voor het individu en is zij vooral bezig met politieke afwegingen. “Lijkt het asielrecht zelf nog wel ergens op?” Elke advocaat is hard nodig om die vraag voor zijn cliënt te beantwoorden.’

Citaat

‘Van onze allochtone hi-po’s verwachten dat ze zelf uitzoeken hoe het allemaal werkt met die ongeschreven regeltjes. Bullshit. Zo verandert er natuurlijk nooit iets.’

Zo Zuidas dames over diversiteit op grote kantoren, naar aanleiding van bijeenkomst van Ordecommissie diversiteit, *FD*, 29 november

De mores van kantoor

‘Advocatenkantoren doen aan kapitaalvernietiging door zich onvoldoende te richten op multicultureel talent.’ Dit stelde Melek Usta, directeur van Colourful People eind vorige maand tijdens de najaarsbijeenkomst van de Commissie Diversiteit van de Orde. Zij loopt al jaren mee met grote kantoren die worstelen met dit vraagstuk.

De aanwezige advocaten en recruiters vinden het lastig deze groep te bereiken en te interesseren. Om daar verandering in te brengen moeten er afspraken worden gemaakt met etnische studentenverenigingen over instroom, aldus Usta. Allochtone medewerkers die je aan de organisatie hebt weten te binden, kunnen als rolmodel fungeren voor kandidaten van hun eigen etnische afkomst. En ze kunnen de gewenste diversiteit binnen de organisatie aanbrengen door te putten uit hun netwerk.

Melek Usta

Usta vraagt zich echter af in hoeverre er bij advocatenkantoren ruimte is voor eigenheid. ‘Kantoren zijn idealiter op zoek naar een Bounty. Zou de advocatuur zich niet meer écht moeten openstellen voor verschillen?’ Op dit moment is minder dan vijf procent van de medewerkers op kantoren allochtoon, op de rechtenfaculteit van VU en Erasmus is dit 45 procent. Usta is van mening dat gerichte interventie noodzakelijk is in de vorm van intensievere programma’s voor zowel studenten, in een vroegtijdig stadium van hun studie, als voor advocaten, door meer aandacht te besteden aan bewustwording van hun kantoorcultuur.

Van de deken

De mond van de wet op zijn hurken

Jan Loorbach

Openbaarheid van rechtspraak is een wezenlijk element in ons rechtsbestel. Het vormt een waarborg voor een goed en onafhankelijk functionerende rechterlijke macht. Dat is het uitgangspunt. Dat bijzondere belangen soms gesloten deuren rechtvaardigen, doet daar niet wezenlijk aan af.

Bij ‘toegang tot het recht’ denken we vooral aan partijen die procederen, maar ook de toegankelijkheid voor het publiek valt hieronder. En voor publieke toegankelijkheid is publieke begrijpelijkheid een voorwaarde. Als recht wordt gesproken in geperverteerd juristenlingo, in mandarijntaal, dan wordt aan de publieke functie geen recht gedaan. In een zichzelf bewijzend aforisme zegt Wittgenstein het al: ‘Was sich überhaupt sagen lässt, lässt sich klar sagen’ (gevolgd door: ‘Wovon man nicht reden kann, darüber muss man schweigen.’)

De discussie over de vraag of rechters het wel duidelijk (‘klar’) genoeg zeggen, is weer levendig. Mijn stelling is: duidelijk is niet altijd eenvoudig – en het al te eenvoudige kan evengoed de vijand van de duidelijkheid zijn als het onvoldoende eenvoudige. Is dit duidelijk?!

In processen die de publieke gemoederen heftig bewegen, bevinden de media – het woord zegt het al – zich tussen de monden van de wet en de oren van het publiek. In dit communicatieproces mag je, dunkt mij, van alle drie de partijen wel iets verwachten: van de rechtspraak dat zij vooral duidelijk is, en zo eenvoudig als de prioriteit van duidelijkheid toelaat. Dat kan toelichting door een

persrechter of door andere deskundigen nodig maken – wat mij betreft liever door een andere deskundige dan een vertegenwoordiger van het gerecht dat het vonnis wijst. Het blijft immers gek dat een gerecht, door een toelichting buiten de uitspraak zelf, deze met ook nog andere tekst ‘publiceert.’

Van de media mag meer worden verwacht dan wat ze nu laten zien. De inspanning van vonnisschrijvers en (hun) voorlichters ten spijt, wordt de essentie van een uitspraak nog weleens gemist. Dat zal iedere advocaat die bij een procedure met een publiek profiel betrokken is geweest, bevestigen. In dit verband is veelbetekend hoe de verzamelde media zich recent lieten inpakken door een misleidend persbericht over het publieke draagvlak voor het sanctiebeleid van het Ministerie van V&J, totdat Folkert Jensma in *NRC Handelsblad* kritisch terugging naar de bron ervan. Hier zijn, vrees ik, haast en matige vakkennis de vijanden van duidelijkheid.

En ten slotte het publiek. Dat mag zich tamelijk passief laten bedienen, maar van een nieuwsconsument mag toch een klein beetje inspanning en welwillendheid worden verwacht als hij luistert en kijkt naar serieuze berichtgeving over gerechtelijke uitspraken die er maatschappelijk toe doen. Als de bereidheid tot inspanning en welwillendheid zakt onder het niveau dat past bij optimaal eenvoudige duidelijkheid, dan moet er eerder wat aan die bereidheid worden gedaan dan aan dat niveau. Anders leidt het tot communicatie die erger is dan zinloos.

Zakenlunch met fruithapje

Tijdens het zwangerschapsverlof op de hoogte blijven van alles wat reilt en zeilt op kantoor: de ene advocaat moet er niet aan denken, terwijl de ander daags na de bevalling al weer zit te dicteren. Om de juiste balans te vinden, heeft men bij het Canadese kantoor McCarthy Tétrault een buddysysteem op poten gezet. Advocaten krijgen wekelijks telefoontjes met updates en treffen – eventueel met kind – hun buddy op gezette tijden voor meer inhoudelijke gesprekken, die in frequentie toenemen naarmate het verlof vordert.

Volgens partner Tara Piurko is het programma vooral niet bedoeld haar het bestaan als ‘werkende moeder’ te leren. ‘Het gaat erom dat ik *feeling* houd met mijn werk en mijn carrière, waar ik al die tijd zo hard voor heb gewerkt. Ik paste ervoor om op de eerste dag na mijn zwangerschap vanaf nul te moeten beginnen. En op het moment dat ik bezig was mijn kind voor te bereiden op het kinderdagverblijf, vond ik het de hoogste tijd mijzelf ook klaar te gaan maken voor de terugkeer naar kantoor.’

Verdere verhoging eigen bijdrage rechtsbijstand

Staatssecretaris Fred Teeven gaat onderzoeken of de eigen bijdrage voor rechtsbijstand in strafzaken nog verder verhoogd kan worden. Hij doet dat op verzoek van de PVV-fractie. Die vindt dat de huidige plannen voor de verhoging van de eigen bedrage niet ver genoeg gaan.

Daarin wordt de eigen bijdrage verhoogd bij een vijfde toevoeging binnen één jaar. De eigen bijdrage stijgt in dat geval met 150 procent. PVV-Kamerlid

Lilian Helder meent dat verdachten van strafzaken bij een tweede toevoeging al met deze verhoging geconfronteerd moeten worden. ‘De rechtsbijstand van personen die een strafbaar feit hebben gepleegd, dienen niet op dezelfde wijze gefaciliteerd te worden als in andere zaken,’ aldus Helder tijdens een Kamerdebat op 7 december over de gesubsidieerde rechtsbijstand. Teeven belooft haar het PVV plan serieus te bestuderen.

In het voorjaar van 2012 komt hij met een definitief voorstel.

Teeven wil 50 miljoen euro bezuinigen op de gesubsidieerde rechtsbijstand. De oppositiefracties vinden dat er minder gesnoeid kan worden, nu blijkt dat het aantal toevoegingen al daalt. Volgens Teeven leidt die afname echter niet tot minder uitgaven aan rechtsbijstand.

Ook het konijnenhok werd gedeclareerd

Tegen drie advocaten van het Haagse kantoor GMW Advocaten zijn eind vorige maand door het OM bij de rechtbank in Den Haag werkstraffen van tachtig uur geëist wegens belastingfraude en gebruik van valse facturen. Ook zouden de vrouw en twee mannen boetes van tussen de 15.000 en 23.000 euro moeten betalen. De boetes zijn gelijk aan de fraudebedragen. De advocaten hebben vanaf 2003 enkele jaren lang met valse facturen privéuitgaven in de boekhouding van de zaak verwerkt. Op de nota werd het kantooradres vermeld en zo werden konijnenhokken, douchewanden

Foto: Wim Oskam/HH

en etentjes met de kinderen op de zaak gedeclareerd. De advocaten liepen tegen de lamp toen een gedupeerde kantoorgenoet deze gang van zaken aan de Belastingdienst meldde.

Het OM nam het de drie advocaten, waaronder een echtpaar, zeer kwalijk dat zij onjuiste rekeningen hebben gevraagd. ‘Een woningrichter zal bij een advocaat eerder geloven dat het een geoorloofde handeling is.’ De drie advocaten, die de strafzaak niet bijwoonden, werden onlangs door de Orde geschorst voor twee maanden waarvan zes weken voorwaardelijk.

Wichmann Penning voor Zegveld

Liesbeth Zegveld heeft 15 december de Clara Meijer-Wichmann Penning 2011 ontvangen. De penning wordt haar door de Liga voor de Rechten van de Mens en de Stichting J'accuse toegekend voor haar bijzondere inzet voor mensen in en uit het buitenland wier 'rechten worden geschonden door wetgeving of handelen van de Nederlandse Staat.' Zegveld (Böhler Advocaten Amsterdam) is gespecialiseerd in internationale humanitaire zaken en daarnaast hoogleraar Internationaal Humanitair Recht in Leiden.

Oh dennenboom...

Het is niet de kerstboom *an sich* in de rechtbank van Houston County waar de Amerikaanse strafadvocaat Billy Joe Sheffield zich aan stoort. Zelfs de versierselen in de boom met daarop foto's van slachtoffers van criminaliteit deren hem niet. Maar dat de boom vlak naast de ingang van de jury kamer staat, dat zint hem niet. 'Ik wil dat mijn cliënten een eerlijk proces krijgen, zonder een bevooroordeelde jury.' Aan Sheffield's kerstwens om al zijn zaken tot het nieuwe jaar uit te stellen, is vooralsnog geen gehoor gegeven.

Column

Flappie

Matthijs Kaaks

Eerst dacht ik dat het telefoontje van Dion Graus een grap was. Iedereen kan wel zeggen dat hij Graus is. Maar zijn verzoek of ik als advocaat wilde optreden voor olifant Radza in Emmen klonk authentiek en een dag later zat hij bij me aan tafel – krachtens mondelinge last, vertelde hij. Met Radza had hij een bijzonder lijntje.

Door de vermaledijde gracht om het olifantenverblijf had de lieve mannetjesputter ernstig letsel opgelopen. Ik besprak met Dion de kansen van een vordering wegens gebrekkige opstal ex art. 6:174 BW.

'Heb je al een stichting? Iets als Stichting Red Radza die deze zaak aanhangig kan maken?'

'Niet nodig,' zei Graus triomfantelijk. En hij schoof mij een A4'tje toe met de aanhef 'Initiatiefwetsvoorstel Graus'. De door hem voorgestelde wijziging van art. 3:32 BW luidde: 'Ieder zoogdier is bekwaam tot het verrichten van rechtshandelingen, voor zover de wet niet anders bepaalt.'

'Knap bedacht, Dion,' zei ik. Dat deed hem zichtbaar goed. 'Maar hoe moet dat dan met de wilsverklaring?'

'Heel eenvoudig. De wilsverklaring kan ook door knikken of bevestigend blaffen worden geopenbaard. Radza heeft deze opdracht getrompetterd.

Moet kunnen. En over je declaratie hoeft je niet in te zitten want ook dieren kunnen straks een toevoeging vragen. Dit jassen we vóór de kerst nog even door de Kamer.'

Er viel een korte stilte terwijl hij me glimmend van trots door zijn turquoise brilletje aanstaarde.

'Ooievaar Freedom valt nu wel buiten de boot,' merkte ik op, 'en ook Snabbeltje en Kermit de kikker komen er bekaaid af.'

Graus knipperde met zijn ogen.

'Dat zijn geen zoogdieren,' legde ik uit. 'Sakkerju.' Enigszins beduusd stond hij op. Ik kon hem gelukkig nog wat opbeuren met de mededeling dat orka Morgan volgende keer zelf een kort geding zal kunnen voeren.

Toen hij weg was, dacht ik over zijn voorstel na. Zo gek was het nou ook weer niet. Kijk eens naar de huidige praktijk. Bij de redeloosheid van ruziënde voetbalbonzen steekt een Bokito gunstig af.

En als het Graus lukt, is dat in ieder geval fijn voor de advocaten van het Haagse kantoor GMW. Zij hebben op kosten van de zaak alvast een konijnenhok laten bouwen. Want het is niet ondenkbaar dat Flappie zich rond de kerst meldt voor juridische bijstand. En waar breng je zo'n cliënt dan onder?

Jongeren ontevreden over jeugdadvocaten

Foto: Joost van den Broek/HH

De Uitdaging, afzien op de hei voor jongeren die in aanraking zijn gekomen met reclassering, politie of justitie, Soesterberg 2007.

Meer controle op Europees Arrestatiebevel

De Tweede Kamer wil dat er een betere controle komt op de toepassing van het Europees Arrestatiebevel (EAB). De fracties namen een motie aan dat het EAB 'proportioneel' gebruikt moet worden. Het middel zou niet gebruikt moet worden voor bagatelzaken zoals boetes voor diefstal. Het EAB voorziet in een snelle uitlevering van verdachten tussen EU-lidstaten.

Er zijn al langer klachten over de verkeerde toepassing van het EAB door justitiële autoriteiten. De Tweede Kamer wil daarom dat de Europese Commissie het EAB regelmatig evalueert. De commissie zou dan ook moeten controleren of EU-lidstaten het justitieel apparaat van andere landen niet te veel belasten met EAB-verzoeken.

Minister Ivo Opstelten van Veiligheid en Justitie bespreekt binnenkort met zijn Europese collega's de toepassing van het EAB. De Kamer wil dat hij ook waarborgen eist tegen misbruik van het Europees Onderzoeksbevel (EOB). Het EOB is een nieuw instrument voor justitiële autoriteiten, waarmee ze de medewerking van andere lidstaten in strafrechtelijke onderzoeken kunnen afdwingen. De Kamer wil voorkomen dat Nederlandse opsporingsdiensten worden ingezet in zaken die elders strafbaar wel zijn, zoals euthanasie en abortus.

Advocaten moeten meer aandacht besteden aan het voorbereiden van jeugdige cliënten op een strafzitting. Dat is de conclusie van een onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen dat eind november in het nieuws kwam (Mijntje ten Brummelaar, msc., en dr. mr. Margrite Kalverboer: Kinderen, kinderrechten en de strafrechtelijke procedure. Het belang van het kind in het Jeugdstraf(proces)recht). Jongeren zeggen onvoorbereid op een zitting te komen, hoewel dat de taak is van de Raad voor de Kinderbescherming en de Jeugdreclassering. Als er sprake is van voorbereiding, komt dat wel van hun advocaat. Door tijdgebrek beperken advocaten de voorbereiding tot

telefonisch contact, hoewel jongeren liever hebben dat ze langskomen. Jongeren beschouwen de advocaat als 'partner' in het proces, maar advocaten maken die rol lang niet altijd waar. Jongeren kunnen de procedure en het taalgebruik vaak maar moeilijk volgen. Tijdens en ook na de zitting willen ze veel vragen stellen aan hun advocaat, maar die mogelijkheid is er onvoldoende. De meeste jongeren vinden dat jammer. Volgens de onderzoekers moet er voor jeugdadvocaten een werkmethode ontwikkeld worden om te komen tot een betere begeleiding.

• Zie aan het eind van de Actualiteiten een reactie op dit bericht.

Bericht van de orde

Twee nieuwe verordeningen

Nieuw is de Verordening vakbekwaamheidseisen civiele cassatieadvocatuur. Deze verordening treedt in werking op de dag van inwerkingtreding van artikel I van het wetsvoorstel 32 576 Wijziging van de Advocatenwet, de Wet op de rechterlijke organisatie en enige andere (Staatscourant 2011 nr. 20846 28 november 2011) wetten ter versterking van de cassatierechtspraak (Wet versterking cassatierechtspraak).

De Verordening op de Raad van Advies is gewijzigd. Deze komt in de plaats van de huidige verordening van 25 september 2007 en treedt in werking per 1 januari 2012 of zoveel later als het wetsvoorstel tot aanpassing van de Advocatenwet, waarin de Raad van Advies wettelijk geregeld is, kracht van wet krijgt.

• Beide staan gepubliceerd onder het kopje Wet- en regelgeving op de site van de Orde, www.advocatenorde.nl/advocaten.

Bericht van de orde

Lawyer's
letters

Verduidelijking Richtlijn en model inzake het afgeven van verklaringen door advocaten en notarissen ten behoeve van accountants

De Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten heeft op 5 september 2011 – na advisering door de Gecombineerde Commissie Vennootschapsrecht (GCV) – besloten de *Richtlijn en het model inzake het afgeven van verklaringen door advocaten en notarissen ten behoeve van accountants* op kleine punten aan te passen. Met de aanpassingen is niet bedoeld een inhoudelijke wijziging aan te brengen. Er is slechts bedoeld te verduidelijken dat het bereik van de lawyer's letter beperkt is tot de informatie die van de cliënt is gekregen in zaken die voor die cliënt worden behandeld. Zo is in paragraaf VI van de richtlijn 'de in het overleg met de cliënt uitgewisselde informatie' vervangen door 'de informatie die is uitgewisseld in het overleg met de cliënt die de advocaat of notaris verzocht heeft de brief met de gevraagde inlichtingen aan de accountant af te geven'.

De behoefte aan verduidelijking ontstond toen vanuit de praktijk de vraag opkwam of op het verzoek van de cliënt ook informatie zou moeten worden verstrekt die buiten de relatie met de cliënt die de lawyer's letter vraagt door de betrokken advocaat zou zijn verkregen. Bijvoorbeeld in het kader van een andere vertrouwelijke cliëntrelatie of doordat in een andere zaak de cliënt wederpartij is of, gewoon, 'van horen zeggen'. Vastgesteld is – en dat wordt in de aangepaste tekst verduidelijkt – dat alle buiten de directe cliëntrelatie verkregen informatie niet verschaft behoort (en behoort) te worden in een lawyer's letter.

Onder punt 4 van het model zijn twee maal de woorden 'voor de vennootschap' toegevoegd. Al eerder dit jaar heeft het bestuur van de KNB ingestemd met deze verduidelijking.

- De aangepaste volledige tekst van de Richtlijn en het model, alsmede het Advies van de Gecombineerde Commissie Vennootschapsrecht vindt u op: www.advocatenorde.nl > Advocaten > Regels voor Advocaten > Vademecum Wet- en regelgeving.

Logboek

Pi-Pa Pepernoot

Michel Pestman vanuit Cambodja

Sinterklaas woont in Phnom Penh en heet eigenlijk Ramon. Ramon is de trotse eigenaar van The Flicks, de leukste bioscoop ten westen van de Mekong. Afgelopen zaterdag had Ramon zich in een heus Sinterklaaspak gehesen om in de Cambodjaanse hitte voor goedheiligman te spelen. Hij had ook echte Zwarte Pieten meegenomen, die hij op ouderwets Hollandse wijze afbekte. Een van de knechten sprak alleen Spaans, wat de authenticiteit van het moment ten goede kwam.

Sinterklaas kwam aan in een open dubbeldekker, gesponsord door de plaatselijke brouwerij, terwijl zijn Pieten met suikergoed strooiden: door mijn secretaresse bij de HEMA ingekocht en businessclass ingevlogen. Gulzig plukten de kinderen de pepernoten uit de Cambodjaanse drek, terwijl omstanders verbaasd toekeken.

Ramon kweet zich uitstekend van zijn taak, hoewel de hitte hem na verloop van tijd zichtbaar te veel werd. Nu begrijp ik waarom Sinterklaas in de winter gevierd wordt.

Mijn jongste dochter had voor de gelegenheid besloten toch maar weer te geloven. Het was helemaal niet gek dat Sinterklaas tussen alle drukke Nederlandse bedrijven door ook nog even Phnom Penh aandeed. Zij had met haar nieuwe hartsvriendin een liedje ingestudeerd,

dat ze op YouTube had ontdekt, inclusief de bijbehorende pasjes.

Het is hartverwarmend te zien hoe Nederlanders zich in den vreemde aan tradities vastklampen. Zelf had ik gedacht mij een jaartje te kunnen drukken, maar die illusie was ik al snel armer. Zonder gêne doen onze landgenoten hier aan cultureel ontwikkelingswerk; ook buitenlandse aanhang en kindershare moeten er aan geloven. Maar onze Sinterklaastraditie ligt in Phnom Penh onder vuur. Het wil er hier niet bij iedereen in dat het heel normaal is om als blanke man je gezicht zwart te maken. En dan te doen alsof je ze niet allemaal op een rijtje hebt.

Met racisme heeft dit allemaal natuurlijk niets te maken, zo leg ik dan geduldig uit. Het is pure Hollandse zelfspot. Door zich in de rol van *underdog* te verplaatsen rekenen wij autochtone Nederlanders ieder jaar met succes af met vijf eeuwen koloniaal schuldgevoel. Helaas wordt deze subtiele vorm van collectieve zelfvernedering niet door iedereen begrepen. Als cultureel ambassadeur heb ik gefaald. Mijn Engelse vrouw is vanavond dan ook maar naar de film, bij Ramon in The Flicks. Met na afloop een gesponsord biertje. Maar voor volgend jaar wil ze graag weten waar je die Zwarte-Piet-is-Racisme-T-shirts kunt kopen.

Betrouwbaar. Bereikbaar. Beter.

Als u dan toch een gerechtsdeurwaarder nodig heeft, dan kan het maar beter de beste zijn. Eentje die uw taal spreekt en dag en nacht voor u klaar staat. Die altijd zijn afspraken nakomt en uw exploitatie gegarandeerd binnen drie werkdagen betekent. En die landelijke dekking biedt, met de persoonlijke service van een lokale partner. Kennismaken?

SGH Groep. U heeft er recht op!

ONZE VESTIGINGEN:
Deventer • Dordrecht • 's-Gravenhage
Haarlem • Hoogeveen • Hoorn • Maastricht
Purmerend • Waalwijk • Zaandam

www.sgh-groep.nl

Actualiteiten

Agenda

VBR PUBLICATIEPRIJS

Dit jaar bestaat de Vereniging voor Burgerlijk Recht (VBR) vijftienvijftig jaar. Om dat te vieren, heeft het bestuur een jaarlijks uit te reiken prijs ingesteld voor de meest prominente wetenschappelijke publicatie op het vlak van het burgerlijk recht. Nominaties kunnen voor 1 januari 2012 naar mailadres publicatieprijs@verenigingvoorburgerlijkrecht.nl onder vermelding van 'nominatie 2011.' Via de website www.verenigingvoorburgerlijkrecht.nl is het juryreglement te regelen. Op de voorjaarsvergadering 2012 maakt de jury, onder het voorzitterschap van professor G. E. van Maanen, de winnaar bekendgemaakt.

RECHT EN MENSELIJK GEDRAG

Het congres en de jaarvergadering 2012 van de Vereniging voor de sociaalwetenschappelijke bestudering van het recht op 12 en 13 januari staat in het teken van recht en menselijk gedrag. Tijdens het congres komen verschillende disciplines aan bod. In een aantal workshops wordt het thema verder uitgediept; deelnemers wordt vooraf gevraagd suggesties te mailen aan n.doorbos@uva.nl of r.j.schwitters@uva.nl. De vergadering vindt plaats in Hotel Het Hoge Duin, Rijkert Aertszweg 50 in Wijk aan Zee.

EU-HANDVEST GRONDRECHTEN

Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten organiseert 13 januari van 14.00 tot 17.15 uur de studiemiddag *Het EU-Handvest. Van toegevoegde waarde voor de bescherming van grondrechten in de EU?* Aan de orde komen vragen als: wat is de toekomst van het Handvest en hoe verhoudt het zich tot de EU, het EVRM en de nationale grondrechten? De bijeenkomst vindt plaats in de Campus Den Haag, Lange Houtstraat 5-7 in Den Haag. Inlichtingen en aanmeldingen zijn verkrijgbaar via mailadres njcm@law.leidenuniv.nl.

RECHT EN BIO-ETHIEK

Op 20 januari geeft Florence Bellivier, docent aan de universiteit Paris Ouest Nanterre La Défense, de lezing (in het Frans) *Recht en bio-ethiek* in het Maison Descartes (Vijzelgracht 2A, Amsterdam.) Hij behandelt de invloed van de wet op de productie, het gebruik en het behoud van materiële bestaansmiddelen. De lezing begint om 16.00 uur. Voor inlichtingen en aanmeldingen kunt u bellen met 020-531 95 47/44 of een mail sturen naar chloe.crowther@institutfrancais.nl.

VIJFTIEN JAAR INSTITUUT VOOR IMMIGRATIERECHT

Volgend jaar bestaat het Instituut voor Immigratierecht van de Universiteit Leiden vijftien jaar. Om dat te vieren wordt op 26 januari het congres *Het kind in het immigratierecht* georganiseerd. Onder leiding van dagvoorzitter Pieter Boeles geven onder andere acte de présence Defence for Children jurist Carla van Os en de directeur Migratiebeleid van het Ministerie van BKZ. Het congres in het Kamerlingh Onnes Gebouw, Steenschuur 25, Leiden duurt van 09.30 tot 17.00 uur. Aanmeldingen (tot 19 januari) en inlichtingen: www.immigrationlaw.nl.

BESTE SCRIPTIE ENERGIERECHT

Net als in 2007 en 2009 reikt de Nederlandse Vereniging voor Energierecht (NeVER) ook volgend jaar de prijs uit voor de beste scriptie die tussen juli 2009 en september 2011 aan een Nederlandse universiteit geschreven is op het terrein van het energierecht. Aan deze prijs is een geldbedrag van 1.000 euro verbonden en de winnaar is een jaar gratis lid van de NeVER. Voor informatie, aanmeldingen en het reglement kunt u terecht op de site www.never.nl. De uiterste inzenddatum is 1 februari 2012.

Hoezo maatschappelijk verantwoord?

Een cliënt die clusterbommen fabriceert, grijnzen op het verkeerde moment: NautaDutilh hield een seminar over 'maatschappelijk verantwoorde advocatuur'.

Foto: Roland Brokke

Als men écht goed doet, mag men daar van Italianer wel een beetje over opscheppen. 'Alle grote kantoren hebben de laatste tijd Advocaten voor Advocaten benaderd, ze willen geld en inspanningen leveren. Als bestuurslid van Advocaten voor Advocaten kan ik u zeggen: aan de ontvangende kant interesseren de motieven je geen steek.'

Trudeke Sillevs Smitt

'Het verhoor van rechter Schalken in de zaak Wilders kon ik niet aanzien. Had men een ander doel dan een rechter te beschadigen die de moed had gehad te beslissen dat Wilders moest worden vervolgd? Moszkowicz was partijdig, zoals het hoort, maar hier werd een grens overschreden, dit was niet meer respectvol maar vernederend.' Aldus strafadvocaat en hoogleraar Taru Spronken op het seminar over 'maatschappelijk verantwoorde advocatuur'.

Advocaten moeten respectvol zijn en dat hoeft niet in strijd te zijn met de partijdigheid die nodig is om een burger bij te staan, zegt Spronken. 'Die partijdigheid staat wel haaks op het belang van de samenleving. Dat belangenconflict moet als legitiem worden erkend. In de politiek is dat nu niet het geval – met als gevolg dat de advocatuur aan de ketting moet.'

Flierefluiter

Volgens de Amsterdamse deken Germ Kemper kan de advocaat die zijn cliënt op vormfouten vrij krijgt maar één fout begaan: erbij grijnzen. 'Hij is ook burger, die zich zorgen maakt over maatschappelijke onwenselijkheid. Daarover kun je publiceren in een vakblad. Maar niet over de rug van de individuele cliënt.' Geen 'publieke verantwoordelijkheid' als kernwaarde dus. 'Maar dat betekent niet dat de

advocaat een flierefluiter mag zijn die zich nergens wat van aantrekt. Neem de vraag of advocaten zich rekenschap moeten geven van de rol die zij in de aanloop naar de kredietcrisis hebben gespeeld. of Nina Brink die het zich financieel kan veroorloven een journalist dood te procederen – het zijn onderwerpen waarin aspecten van maatschappelijke verantwoordelijkheid een rol spelen.'

Partijdigheid is goed, maar hoe geef je daar invulling aan? Kemper: 'Een buitengewoon impopulaire cliënt of een niet al te kansrijke zaak nemen we liever niet aan. En sommige advocaten treden alleen op voor bijvoorbeeld krakers of grote ondernemingen. Maar hoe meer we ons beperken, hoe meer de maatschappij ons met die cliënt identificeert. Dat knaagt aan de onafhankelijkheid.'

Van strafadvocaat Joost Italianer – zelf partner bij NautaDutilh – mogen de grote kantoren juist wat meer letten op het 'morele profiel' van hun cliënten: 'Wil je optreden voor een fabriek die clusterbommen maakt? Of voor Assad, twee jaar geleden? Ik ken geen voorbeelden – ze zullen er ongetwijfeld wel zijn – waarin een groot kantoor zich die vraag stelde. En als ik de websites mag geloven spelen grote kantoren een voortrekkersrol bij het oplossen van sociale problemen. Stagiaires krijgen alle ruimte op te komen voor de zwakken. Is dat window dressing of werkelijkheid?'

Dictatuur

Zuiverheid van motieven: als het gaat om de landelijke Orde wel degelijk van belang. Deken Jan Loorbach zat op 26 november nog bij het televisieprogramma *Radar* uit te leggen dat het verzet van de Orde tegen de verhoging van griffierechten niet is ingegeven door eigenbelang, maar door het belang van toekomstige rechtzoekenden. Net als de bezwaren tegen het toezichtsvoorstel van het kabinet: 'Het maatschappelijk vertrouwen is veel meer gediend met de plannen van de Orde.' Loorbach ziet dat ook in het buitenland de onafhankelijkheid in gevaar is: 'In Engeland en Wales kan een warenhuis tegenwoordig in een hoekje een advocatenkantoor beginnen dat rechtstreeks ondergeschikt is aan de directie. En in zwakke eurolanden als Ierland gaan regelgevende bevoegdheid en toezicht naar civil servants. Eerst eten, dan moraal.'

In dat licht viel ook de waarschuwing van slotspreker Floris Bannier te vatten. 'De burger staat tegenover de overheid op achterstand. Als er geen onafhankelijke advocaat is, dreigt machtsmisbruik en willekeur. Dictatuur kan ook ontstaan op een volstrekt legitieme democratische manier. Het zal niet zo gauw gebeuren – maar laten we de deur niet op een kier zetten.'

De aanleiding voor het symposium was het afscheid van Floris Bannier, na 45 jaar advocatuur. In het komende nummer, bij zijn afscheidscollage als hoogleraar Advocatuur, in dit blad een portret van hem.

Lawyers for Lawyers

zet zich al 25 jaar succesvol in voor onderdrukte advocaten wereldwijd.

Doneer nu één uurtarief

Help ons helpen.

L4L bedankt alle Nederlandse advocaten, kantoren en (Jonge) Balies die ons de afgelopen 25 jaar gesteund hebben.

Dankzij u konden wij opkomen voor talloze advocaten in het buitenland die onder vuur liggen vanwege hun beroepsuitoefening.

www.lawyersforlawyers.org

Rekeningnummer 48 99 38 655

Advocaten voor advocaten

‘Ook voor Nederland hebben de Basic Principles een betekenis’

Jan Pieter Nepveu

Tal van internationale teksten bevatten verwijzingen naar de *Basic Principles on the Role of Lawyers*, het VN-document dat normen stelt voor een onafhankelijke advocatuur. De meeste zijn nu door De Brauw Blackstone Westbroek op verzoek van Lawyers for Lawyers (L4L) verzameld in een databank. Op 21 november werd de databank bij De Brauw gepresenteerd in het bijzijn van Wit Russische mensenrechtjuristen. De Amsterdamse deken Germ Kemper ontving het eerste exemplaar van de L4L jubileumbundel *Building on Basic Principles*.

Ruim 500 documenten die aan de Basic Principles werden samengebracht in de nieuwe database. Zoals de ‘Guidelines to EU policy towards third countries on torture’, rapporten van Amnesty International, of van de VN Mensenrechtencommissie. Gustaaf Reerink van De Brauw: ‘In landen waar advocaten regelmatig in de problemen komen wordt er nog te weinig aan gerefereerd, domweg omdat men niet weet dat ze er zijn.’ Dankzij de nieuwe database kunnen advocaten uit de hele wereld kennis nemen van de Basic Principles. Daardoor verstevigt hun juridische en politieke positie.

Wit Rusland

Ook een land als Wit Rusland heeft zich aan de Basic Principles geconformeerd. Volgens de Wit-Russische mensenrechten activist Hary Pahaniaila (1943) is echter ‘de bittere waarheid’ dat de advocatuur in Wit Rusland er niet door wordt beschermd. ‘Onze overheid verwijst wel naar de Basic Principles maar beoordeelt zelf of advocaten er naar handelen. Ons ministerie van Justitie verschaft de licenties en doet dat naar eigen goeddunken.’

Pahaniaila is medeoprichter van de Wit-Russische Unie van Advocaten en was voorzitter van 1991 tot 1993. ‘Begin jaren negentig kreeg Wit Rusland een histo-

risch cadeau: democratie. De nieuwe wet op de advocatuur bevatte alle beginselen van een onafhankelijke advocatuur maar was helaas geen lang bestaan beschoren. In 1994 kwam de populist Lukashenko aan de macht en werd alles teruggedraaid.’ Per decreet kregen advocaten allerlei administratieve regels opgelegd, zodat ze door de bomen het bos niet meer zien. Eén foutje kan leiden tot het verliezen van de licentie. Op die manier is Pahaniaila in 1998 de licentie ontnomen.

In 2000 bezocht de speciale afgezant van de VN, Parama Kumarasvami, Wit Rusland. Hij was bezorgd over de vervolging van advocaten en rapporteerde: ‘De Wit-Russische uitvoerende macht controleert op een buitensporige wijze de juristen in het land. Dit ondermijnt het hoofdprincipe van de advocatuur – haar onafhankelijkheid. Dit is een schending van de *Basic Principles on the Role of Lawyers*. Deze controle leidt tot misbruik die tot uitdrukking komt in vervolging, intimidatie, en inmenging in zaken door de uitvoerende macht.’

Syrië

Ter ere van het 25-jarig jubileum heeft Lawyers for Lawyers het boek *Building on Basic Principles* uitgegeven, resultaat van een expert meeting in april. De Amsterdamse deken Germ Kemper ontving het eerste exemplaar. Hij vertelde de Basic Principles altijd vanzelfsprekend gevonden te hebben, totdat hij in Syrië had gesproken met dekens van de Syrische

Orde van Advocaten. De Orde had een gevangen advocaat geschrapd die de eenheid van de Syrische staat in gevaar zou hebben gebracht. Kemper constateerde dat de Syrische Orde maatregelen nam tegen haar eigen leden om staatsbelangen te dienen. ‘Sindsdien ben ik gaan nadenken over de Basic Principles. Er blijken buitengewoon gewichtige dingen in te staan.’

Nederland

Ook Nederland heeft zich geconformeerd aan de Basic Principles. Het dreigende wetsontwerp tot wijziging van de Advocatenwet lag tijdens het seminar dan ook op ieders lip. Daags tevoren had de Orde in een persbericht geschreven dat de voorgestelde wijzigingen inzake toezicht en tuchtrecht principieel en rechtstatelijk onjuist zijn. ‘De advocatuur komt in de greep van de overheid. Enerzijds doordat alle regelgeving vooraf moet worden goedgekeurd door de minister. Anderzijds door de invloed op en grote bemoeienis met het toezicht op individuele advocaten. De zelfregulering van advocaten wordt overboord gezet en vervangen door een door de overheid gecontroleerde advocatuur.’

Volgens Kemper moeten Opstelten en Teeven artikel 24 van de Basic Principles nog maar eens goed lezen. Het zegt dat de balie ‘self-governing’ behoort te zijn. Kemper: ‘Ook voor Nederland hebben de *Basic Principles* nu een betekenis, wat ik nooit voor mogelijk had gehouden.’

Ook de Zwolse deken Paul Manning refereerde er onlangs aan de Basic Principles in zijn dekenrede: ‘Nederland, toch ogenschijnlijk het beste jongetje van de klas in het clubje van rechtsstaten, heeft kennelijk weinig op met deze resolutie betreffende onafhankelijkheid van de advocatuur en ongewenstheid van toezicht van overheidswege daarin.’

De database is te raadplegen via de site van L4L:
www.advocatenvooradvocaten.nl/basic-principles

ST. MEESTERLIJK

10 redenen om je vingers bij af te likken

- 1 Culinaire hoofdstad van de Caribbean
- 2 Meer dan 400 fantastische restaurants
- 3 Franse, Creoolse, Chinese, Indiase, Italiaanse en Mexicaanse eetculturen
- 4 40 toprestaurants waar de chefs de sterren van de hemel koken
- 5 Elk jaar in november: culinair festival 'Fête de la Cuisine'
- 6 Onbezorgd eilandhoppen
- 7 De enige plek waar ons koninkrijk aan Frankrijk grenst
- 8 Perfecte maritieme omstandigheden
- 9 Bruisend tropisch carnaval in april
- 10 Maar liefst 37 poederwitte stranden

AANGENAAM

Kijk op www.vakantiestmaarten.nl
st-maarten@interreps.eu • Tel. +31 (0)71 5622002

ST. MAARTEN

Merry Christmas!

Even weg van toga, dossiers en kantoor of toch doorwerken? Advocaten vertellen over hun kerstplannen.

Sabine Droogleever Fortuyn, Linus Hesselink, Hedy Jak, Mark Maathuis

Mr. X. blijft thuis

‘Het grootste deel van mijn familie woont in China, maar mijn ouders en nog wat verre familie wonen hier. Ik vier alle feestdagen bij mijn ouders.’ Mr. Yu-lai Xu is weliswaar Chinees – en Nederlander – en ze gaat ook eens in de paar jaar naar China, maar de komende feestdagen niet. ‘Ik ga met Kerst nergens heen.’ Yu-Lai Xu – één van de twee échte mr. X’en in Nederland – is advocaat en belastingadviseur bij Houthoff Buruma. Ze viert ‘ook nog het Chinees Nieuwjaar dat elk jaar op een andere dag plaatsvindt. Dan eten wij zelfgemaakte traditionele Chinese gerechten.’

Pup in de boom

Normaal gesproken heeft hij met zijn vrouw en drie kinderen een klassieke kerst, met familiebezoek en warme chocomel, zegt **Jan Pas**, advocaat bij Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn in Den Haag. Maar dit jaar zullen de feestdagen in het teken staan van de nieuwe pup die het gezin net gekregen heeft. ‘Ik hoop dat hij tegen kerst zindelijk is. Ik houd wel mijn hart vast voor de kerstboom en alle snoeren. Hopelijk gaat hij daar niet te veel op kauwen. Het worden spannende dagen,’ lacht Jan, ‘maar het komt goed.’

De drukke mijden

Op Kerstavond naar de nachtmis, daarna kerstontbijt, volgens het gebruik van de familie van zijn moeder. En eerste kerstdag heeft **Wiebe Dijkstra** advocaat op de afdeling Tax van De Brauw Blackstone Westbroek een groot kerstdiner ‘met de nog grotere familie van mijn vrouw’. Voor de jaarwisseling zelf heeft Wiebe Dijkstra nog geen concrete invulling bedacht. ‘Ik ben meestal niet zo’n fan van te drukke feestjes waar je te lang in de rij staat voor een drankje. Daarom organiseren we al een aantal jaar bij ons thuis een klein partijtje.’

Vuurwerk kijken in Antwerpen

Het wordt een drukke kerst voor **Friederike van der Jagt** (Stibbe Amsterdam). ‘Kerstavond komen vrienden langs om de feestdagen alvast in te luiden, met veel hapjes en natuurlijk glühwein. De opa van mijn vriend wordt begin volgend jaar negentig en dat wil hij eerste kerstdag met de hele familie vieren. ‘We zijn met z’n allen uitgenodigd op een wijnboerderij in Heerenveen. En tweede kerstdag gaan we naar mijn ouders.’ Met oud en nieuw is ze met vrienden in Antwerpen. ‘Eten, drinken, vuurwerk kijken, stappen en daarna lekker tukken in een hotel.’

portretfotografie door topfotografen

Hollandse Hoogte – 25 jaar kwalitatieve fotografie

Het beste fotobureau van Nederland en in de ogen van velen zelfs van Europa, jubileert. Wat in 1985 ontstond uit een netwerk van fotografen die betrokken waren bij Plaatwerk, een tijdschrift voor sociale fotografie is uitgegroeid tot een toonaangevend bureau van internationale allure met hoge inhoudelijke en esthetische normen.

Samenwerking: portretfotografie door topfotografen

Hollandse Hoogte en Advocatenblad zijn vanwege het jubileum een exclusieve samenwerking aangegaan op het gebied van portretfotografie voor advocatenkantoren. Hollandse Hoogte selecteerde twaalf topfotografen, die een stempel drukken op de hedendaagse portretfotografie.

Onder de fotografen bevinden zich namen als Merlijn Doomernik, Tessa Posthuma de Boer en Friso Keuris. De foto's kunnen gebruikt worden voor de website van het kantoor, social media of andere promotionele doeleinden.

Berry Stokvis/HH

Prijs actie

€ 200,- exclusief 19% btw per portret inclusief gebruiksrechten.

Extra - portrettengalerij

Met een portrettengalerij in uw kantoor creëert u een blikvanger. Prints van hoge kwaliteit worden modern afgewerkt op dibond en voorzien van een plexiglas laag en aluminium ophangframe. Wij bieden u de mogelijkheid aan prints te bestellen op drie formaten.

Link

www.hollandse-hoogte.nl/corporate

Reacties mailen naar
redactie@advocatenorde.nl
De redactie behoudt zich het recht
voor reacties in te korten.

Neem het op voor asieladvocaten

Cora Nieuwenhuizen van de VVD schrijft op haar website dat zij 'heel veel positieve' reacties heeft gekregen na de uitzending bij Pauw & Witteman op 5 december, naar aanleiding van haar uitspraak dat asieladvocaten asielzoekers

aanraden om leugens te vertellen. Als je googelt op 'asieladvocaten' (eventueel in combinatie met 'vvd') is te lezen om wat voor – overwegend beschamende – reacties het gaat. Hier zijn mensen aan het woord die kennelijk niet weten waarover zij het hebben. Persoonlijk ken ik niemand die zijn cliënten aanraadt om leugens te vertellen, het zou onze cliënten kunnen schaden. Collega Gerda Later heeft haar op tv gedegen van repliek gediend, maar de toon is

weer eens gezet... het bashen van asielzoekers en vreemdelingen is in het huidige politieke klimaat immers gemeengoed en mevrouw Van Nieuwenhuizen c.q. de VVD hebben hun punt gemaakt. Ik ben van mening dat onze beroepsgroep hiermee – ten onrechte – ernstig in diskrediet wordt gebracht en nodig met name onze deken uit om het voor ons op te nemen.

Elían van Ewijk, advocaat te Nijmegen

Reactie VNJA op onderzoek Rijksuniversiteit Groningen Jeugdadvocaten

De Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtsadvocaten heeft met grote belangstelling kennisgenomen van de resultaten van het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (zie 'Jongeren ontvreden over jeugdadvocaten' voor in deze Actualiteitenrubriek). Juist om de daarin beschreven praktijken tegen te gaan en in de toekomst te voorkomen, is onze vereniging opgericht. Wij verwachten van onze jeugdrechtsadvocaten een betrokken aanpak en zijn ervan overtuigd dat onze leden wel degelijk de rol van partner in het strafproces voor de jeugdige vervullen.

Het beperken van contact tussen advocaat en jeugdige tot een telefonische bespreking is voor de VNJA onaanvaardbaar en wordt door onze leden dan ook niet herkend. Een VNJA-advocaat bezoekt in de fase van verzekeringsstelling de betreffende jongere indien mogelijk één keer per dag en soms zelfs vaker, bijvoorbeeld in verband met verhoren. Voorafgaand aan een dergelijk verhoor verleent de advocaat uiteraard eerst zogeheten 'consultatiebijstand'. De voorbereiding van de zitting vindt plaats bij de jongere thuis of op kantoor, waarbij uitgebreid en met behulp van tekeningen en vereenvoudigd taalgebruik, het verloop van de zitting wordt uitgelegd.

De VNJA organiseert cursussen en lezingen waarin naast juridisch inhoudelijke onderwerpen de communicatie met jeugdigen een belangrijk thema is. Helaas is het (nog) niet verplicht voor advocaten die jeugdigen willen bijstaan om lid te zijn van de VNJA en in dat kader aan de lidmaatschapsvereisten (www.vnja.nl) te voldoen. Momenteel vindt overleg plaats tussen de Orde van Advocaten en de Raad voor Rechtsbijstand over invoering van een protocol voor jeugdrechtszaken. Ingevolge dit protocol worden (minimale) kwaliteitseisen gesteld aan advocaten die jeugdrechtszaken willen behandelen. De VNJA hoopt dat – mede door invoering van dit protocol – iedere jongere die met het strafrecht in aanraking komt, wordt bijgestaan door een jeugdrechtspecialist en dat ervaringen zoals die worden omschreven in het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen heel snel tot het verleden behoren.

De VNJA neemt contact op met de onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen om van gedachten te wisselen over de door hen voorgestelde werkmethode.

De VNJA neemt contact op met de onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen om van gedachten te wisselen over de door hen voorgestelde werkmethode.

Cindy Koole, voorzitter VNJA

Contact met het bureau van de orde

Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Neuhuyskade 94, Den Haag

Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
Kwaliteitszorg	070-335 35 71/78	
Fax algemeen	070-335 35 31	
Helpdesk		
Klachten- en Geschillenregeling	070-335 35 43	kg@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 54	helpdesk@advocatenorde.nl
Opleiding		
Beroepsopleiding (09.00-12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58	vso-po@advocatenorde.nl
Onderhoud vakbekwaamheid (PO)	070-335 35 58	vso-po@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41	j.dieters@advocatenorde.nl

(advertentie)

kleermakerij sinds 1937

Bernard Poelman

**o.a. leverancier van toga's aan het
Internationaal Gerechtshof der Verenigde Naties**

Superieure toga's

- op uw maat gemaakt
- leverbaar in wol/terlenka (lichtgewicht)
- of in zuiver wol (ultra-lichtgewicht)
- voldoende beffen in voorraad
- eventueel levering binnen enkele dagen mogelijk

Lange Poten 19
2511 CM 's-Gravenhage
telefoon: (070) 346 17 42
fax: (070) 362 11 70
E-mail: info@bernard-poelman.nl
www.bernard-poelman.nl

*Sander Bierens
(Bierens):*
‘De groei vlakke de
laatste twee jaar
wel iets af, vooral
omdat bedrijven
meer hebben
geïnvesteed
in credit
management’

Goede voornemens: (nog) meer aandacht voor de klant

Crisis? Welke crisis?

Natuurlijk letten cliënten beter op de centen en kan je niet meer zoals vroeger onbeperkt uren schrijven. Maar van deze advocaten verwacht, aan de vooravond van 2012, eigenlijk niemand krimp. Hun goede voornemens nóg beter in spelen op de wensen van de cliënt en kantoren mikken op expansie.

Lex van Almelo

Analisten van ABN AMRO verwachten dat de omzetgroei op de markt voor juridische dienstverleners in 2012 terugloopt van 2,5 naar 1 procent. Voor zakelijke dienstverleners in het algemeen verwacht de bank een half procent krimp. De hele sector is minder winstgevend geworden en het is onwaarschijnlijk dat de winsten uit de topjaren 2007 en 2008 terugkeren, denken ze.

Hoe denken advocatenkantoren zelf over 2012? Hoe ontwikkelen de omzetten zich en hebben de kantoren goede zakelijke voornemens? De tien kantoren en een keten die wij benaderden verschillen flink van elkaar, maar zijn allemaal vrij positief over de toekomst. Op de eenpitter na, die het iets rustiger aan wil doen, verwacht geen enkel kantoor omzetverlies. Althans, niet hardop.

Stabiel

Stibbe is niet verrast door de voorspelling van ABN AMRO, zegt woordvoerder Liesbeth Lanser. 'De vooruitzichten voor de financiële markten zijn nu eenmaal onzeker in deze tijd. Vooral nog treft de stagnerende economie de M&A-praktijk harder dan de *litigation* praktijk. Toch zijn er ook in deze markt groeimogelijkheden. Het kantoor in Luxemburg dat wij verleden jaar openden, groeit gestaag en telt inmiddels zestien advocaten.' Het kantoor doet fiscaal, bank- en financieel-juridisch werk voor multinationals en *private equity* huizen. Wat de volgende eeuw voor het honderdjarige Stibbe brengt? Lanser: 'Er zal altijd vraag blij-

ven naar hoogwaardig juridisch advies. Daarom zien wij de toekomst met vertrouwen tegemoet.'

Pels Rijcken & Droogleevoer Fortuijn richt zich van oudsher op de publieke sector, waar komend jaar flink bezuinigd

moet worden. 'Maar de afgelopen jaren hebben wij het relatiebestand succesvol verbreed,' zegt inkomend bestuurslid Arnoud Boorsma. Vertrekkend bestuurslid Monique de Witte-van den Haak: 'In de analyse van ABN AMRO heeft het grafiekje van de juridische dienstverleners een heel grillig verloop. De publieke sector is minder conjunctuurgevoelig. Daardoor vertoont onze omzet minder

Arnoud Boorsma

(Pels Rijcken):

'De afgelopen jaren hebben wij het relatiebestand succesvol verbreed'

Marc van Gelder

(Deterink):

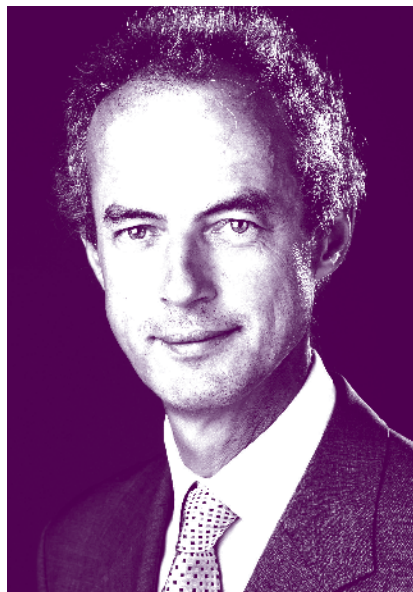
'Deze crisis is uniek, je weet niet waar het naartoe gaat'

pieken en dalen.’ Bij het kantoor is de grafiek de laatste jaren ‘stabiel.’ Stabiel horizontaal.’ En als dat in 2012 zo blijft, is dat volgens Boorsma ‘een mooi resultaat.’

Marc van Gelder (Deterink) is voorzichtig optimistisch over 2012. ‘Wij zijn een jong kantoor en in juli 2010 afgesplitst van Ernst & Young. De eerste anderhalf jaar hebben wij de wind in de rug gehad en zijn we gegroeid met vijftien procent. Deze crisis is uniek, je weet niet waar het naartoe gaat. Bij het budgetteren voor 2012 houden wij rekening met groei. Maar wij nemen alleen nieuw personeel aan als de omzet stijgt.’

Gestorven in schoonheid

Ook Nysingh verwacht volgens marketingmedewerker Roel Laumans dat de omzet komend jaar ongeveer gelijk zal blijven. In het vastgoed en ondernemingsrecht ziet hij wat teruggang. ‘Het MKB heeft het natuurlijk moeilijk, maar bijvoorbeeld de overheidspraktijk en de

**Reinout Rinzema
(Ventoux):**
**‘Grote klanten
weten heel
goed waar zij de
mosterd moeten
halen’**

Liesbeth Lanser (Stibbe): **‘Het kantoor in Luxemburg dat wij verleden jaar openden, groeit gestaag’**

zorg zijn minder conjunctuurgevoelig en lopen daardoor beter.’

IT-advocaat Reinout Rinzema (Ventoux): ‘Bij de overheid is de tijd van grote nieuwe projecten voorbij. En helaas is het rekeningrijden, een project waar ik met veel plezier aan heb gewerkt, in schoonheid gestorven.’ Rinzema stapte een jaar geleden van Stibbe over naar Ventoux, dat zich volledig richt op IE en IT. ‘Intellectueel kapitaal is het nieuwe bezit van het bedrijfsleven. Het afgelopen jaar boekte Ventoux – ook los van mijn komst – aanzienlijk meer groei.’ De toekomst is volgens Rinzema aan de gespecialiseerde kantoren. ‘Grote klanten laten hun zaken niet allemaal meer doen door één kantoor. Ze weten heel goed waar zij de mosterd moeten halen.’

Eigenaar Sander Bierens van Bierens Incasso Advocaten beaamt dat. Het kantoor – begonnen als eenmanskantoor van Bierens sr. – doet incassozaken ‘voor de helft van de AEX’ en is de afgelopen tien jaar gegroeid tot een internationaal kantoor met meer dan honderd medewerkers, die gespecialiseerd zijn in ‘B2B incasso.’ Bierens: ‘De laatste twee jaar vlakke de groei wel iets af. De incassomarkt is sinds 2009 met een kwart gekrompen. Dat kwam vooral omdat bedrijven sinds de vorige crisis meer hebben geïnvesteerd in *credit management*. Gelukkig hebben wij ook een insolventie-, contracten- en procespraktijk.’

Gijs Heutink is de naamgever van een nichekantoor op het gebied van ruimtelijk bestuursrecht en vastgoed. ‘Wij werken voornamelijk voor commerciële marktpartijen en in mindere mate voor overheden. Daardoor merken wij niet zo veel van bezuinigingen binnen de overheid. Commerciële marktpartijen zijn kritischer en vragen vaker: wat kost het? Wat heb ik aan jou? Dat speelt natuurlijk vooral wanneer nog niet zeker is of een

project daadwerkelijk gaat lopen. Zij willen met je kunnen brainstormen over nieuwe projecten zonder dat wij meteen tijdschrijven.’

Opgedroogd smeermiddel

Dat klanten ‘meer op de portemonnee letten’ ziet ook Peter-Paul Bruens van De Haan. ‘We zien een terugslag in de overnamepraktijk en het personen- en familierecht. De overwaarde van het huis is vaak een smeermiddel voor de echtscheiding. Maar omdat de huizen onverkoopbaar zijn, zien wij veel minder scheidingen.’ De Haan heeft geïnvesteerd in de ondernemingspraktijk door een notariskantoor over te nemen. Het kantoor verwacht daarvan meer omzet. ‘Verder zien wij nog groei in de secties aanbestedings- en insolventierecht en in het werk voor rechtsbijstandsverzekeraars.’ Groei verwacht Bruens ook via het *webportal* van Huis Advocaten. Deze vereniging van advocatenkantoren met in totaal 26 vestigingen kreeg in 2011 via

Gijs Heutink (Heutink):
**‘Klanten zijn
kritischer en
willen met
je kunnen
brainstormen
over nieuwe
projecten zonder
dat wij meteen
tijdschrijven’**

Orde, zeg eens nee

Op de vraag wat een goed voornemen voor de Orde zou zijn, werden de volgende hartenkreten gehoord.

Peter-Paul Bruens: 'Ik zou graag zien dat advocaten meer zekerheden kunnen bedingen om hun nota's betaald te krijgen.'

Sander Bierens: 'De Orde moet zich sterk maken voor *no cure no pay*. De belemmerende regeltjes zijn één van de oorzaken dat andere juridische dienstverleners een belangrijk deel van de markt inpikken. Je moet *no cure no pay* gewoon toestaan en de Orde moet streng toezicht houden op excessen.'

Gijs Heutink: 'De Orde mag wel wat strenger zijn in het bewaken van de kwaliteit. Tuchtzaken hebben meestal een lange voorgeschiedenis. De Orde moet meer mensen aannemen en tijdig ingrijpen. Daarvoor mag de bijdrage van de leden best omhoog.'

Maurits Velsink ziet graag dat de Orde iets doet aan de stageopleiding. 'Daarin ligt de nadruk heel erg op de vakinhoud. Naar mijn idee zouden stagiaires het vak van advocaat moeten leren. Hoe je omgaat met je cliënten en met je confrères.'

Frederik Wolters (bestuurslid Belangenvereniging van Ondernemende Advocaten, BOA): 'Het klimaat voor de advocatuur is ongunstig. Als publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie moet de Orde natuurlijk het algemeen belang dienen. Maar kom nu ook eens op voor alleen het belang van de advocaten en zeg eens "nee" tegen het insnoeren van de advocaat met een toezichthouder op de toezichthouder. En nee tegen de verhoging van de griffierechten en verlaging van de toevoegingsvergoedingen. Zo'n demonstratie waarbij alle advocaten voor joker staan in toga is niet genoeg. Medici gooien gewoon de kont tegen de krib. Je kunt dat als Orde toch ook gewoon proberen?'

het internet 2500 zaken binnen. Dankzij Huis pikt De Haan een graantje mee van de MKB-markt. Bruens: 'De Haan richt zich op de subtop van het Nederlandse bedrijfsleven en het MKB. Via Huis krijgen wij relatief gemakkelijk MKB-ondernemingen binnen.'

Dat de familiepraktijk terugloopt, heeft volgens Maurits Velsink van Laus een andere reden. 'Mediation wordt gemeengoed en daarbij blijft de advocaat toch op de achtergrond.' Door de crisis schakelen ondernemers en overheid niet alleen minder snel een advocaat in; wanneer zij dat wel doen, betalen zij de rekening ook later. Velsink: 'Een deel van de cliënten betaalt de rekeningen minder snel. Je moet meer moeite doen om je geld te krijgen.'

Aandacht

Volgens Sander Bierens moeten advocaten dankzij e-mail toch al meer moeite doen: 'Klanten reageren snel op jouw stukken en verwachten daarop weer snel

Peter-Paul Bruens
(De Haan):
'Omdat de huizen onverkoopbaar zijn, zien wij veel minder scheidingen'

Roel Laumans (Nysingh):

'Wij sparren bijvoorbeeld met schoolbesturen over dossieropbouw, zodat ze over een paar jaar, wanneer leerkrachten zullen moeten verdwijnen, de juiste medewerkers behouden'

een reactie. Uiteindelijk moet je daarvoor veel meer handelingen verrichten in een dossier. Klanttevredenheid is veel belangrijker geworden dan een paar jaar geleden. Klanten willen meer aandacht.' Vrijwel alle kantoren organiseren seminars, workshops, 'trainingsklasjes' en/of brainstormsessies om hun klanten tevreden te houden. En om nieuw werk te genereren. Zo zegt Reinout Rinzema: 'Je moet kennis delen met de cliënt en goed, snel, goedkoop en proactief adviseren. Daar kan geen advertentiecampaagne tegen op.' En Peter-Paul Bruens weet: 'Je moet echt investeren in goede cliënten. Op recepties met kaartjes strooien is niet meer voldoende.'

Ook Nysingh 'deelt meer kennis door studiebijeenkomsten en seminars, zodat de klant meer zelf kan oppakken,' zegt Roel Laumans. 'Als huisadvocaat worden wij vervolgens ingeschakeld voor het complexere werk. Wij sparren ook met de klant op een strategisch niveau. Bijvoorbeeld in het onderwijs, waar over een paar jaar leerkrachten moeten verdwijnen door de dalende leerlingenaantallen. Als schoolbesturen nu goed aan dossieropbouw doen, kunnen zij straks de juiste medewerkers behouden.'

Goede voornemens

De advocatenkantoren denken eerder nieuwe medewerkers aan te nemen dan te ontslaan. Zo zegt Liesbeth Lanser

Sander Bierens:
‘Gelukkig hebben wij ook een insolventie-, contracten- en procespraktijk’

(Stibbe): ‘We willen in 2012 verder groeien en meer mensen aantrekken dan in 2011. Verder investeren wij in opleiding. In januari gaat weer een grote groep medewerkers naar Fontainebleau om een speciaal voor ons ontwikkelde mini-MBA te volgen.’ En Sander Bierens: ‘In 2012 gaan wij werken met een heel nieuw automatiseringspakket dat op de praktijk is toegesneden. Wij gaan verder met internationaliseren en zullen nieuwe buitenlandse advocaten aannemen.’ Zo ook Peter-Paul Bruens: ‘Ik verwacht nog een behoorlijke groei van de vestiging van De Haan in Zwolle.’ Groeien zal ook Laus, volgens Maurits Velsink: ‘Wij zijn nu met vijf advocaten. In 2012 willen wij er twee bij. Onze kantoorruimte en faciliteiten lenen zich voor groei. Met twee advocaten erbij wordt de kostenstruc-

Monique de Witte-van den Haak (Pels Rijcken)

‘Omdat de publieke sector minder conjunctuurgevoelig is, vertoont onze omzet minder pieken en dalen’

tuur gunstiger.’ Ook Gijs Heutink houdt het positief: ‘Wij gaan komend jaar uitbreiden. Het kantoor wordt fysiek groter en onze activiteiten nemen toe. Wij blijven met cliënten meedenken over nieuwe projecten zonder meteen de teller aan te zetten. Daarom verhogen wij het budget voor niet-declarabele uren. Ons goede voornemen is: zorgen dat wij als nichekantoor ook op de hitlijst van de grote bedrijven komen te staan.’

Behalve uitbreiden gloort er ook andere hoop. Marc van Gelder (Deterink): ‘Komend jaar gaan wij een acquisitieplan uitrollen, zodat we sneller op de *shortlist* terecht komen.’ En Reinout Rinzema:

‘Wij proberen de bestaande ontwikkelingen vast te houden en te bedenken wat de cliënten over vijf jaar nodig hebben. Is al een hele inspanning.’ Roel Laumans (Nysingh) wil de lijn doortrekken: ‘Wat we al doen, wordt in 2012 nog belangrijker. We moeten heel scherp blijven op het ontwikkelen van nieuwe dienst-marktcombinaties en investeren in kennis van markten en branches.’ Ook Monique de Witte-van den Haak (Pels Rijcken) wil lijnen bestaande doortrekken: ‘Wij hebben de neiging om een beetje vanuit de theorie te zenden naar de klant. Wij voeren al gesprekken met cliënten over actuele thema’s, zie ons webtv-kanaal. Het komend jaar willen wij ons nog meer verplaatsen in de klant en meer uitgaan van de concrete juridische vragen waar die mee zit. En we gaan zoeken naar wegen om nog meer zichtbaar te zijn.’

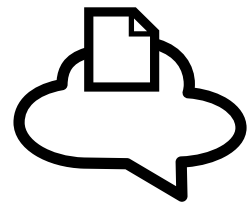
Alleen eenpitter Frederik Wolters laat een ander geluid horen: ‘Ik heb geen goede voornemens. Op 25 december word ik 65. Dan ga ik het iets kalmer aan doen en misschien rechtsfilosofie studeren. Ik vind het een slopend beroep met al die agressie van een conflict. Ik zit in een werkgroepje met oudere advocaten die allemaal doorwerken. De oudste is 76.’

Frederik Wolters:
‘Ik heb geen goede voornemens. Ik word 65 en ga het iets kalmer aan doen, ik vind het een slopend beroep met al die agressie van een conflict’

Maak kennis met de experts in juridische vertalingen /

Als u honderd procent zeker wilt zijn van correct juridisch vertaalwerk en graag over schouders meekijkt. Als snelheid iets vanzelfsprekends is en u bovendien harde garanties eist, dan heten wij u van harte welkom in de cloud... Wij werken namelijk op TVcN Joint Global Platform, een innovatieve online werkomgeving waarin onze projectmanager en vertaler samen werken aan vertaalopdrachten.

tv^{cn} joint global platform

Hoogste kwaliteit

Met TVCN Legal Translations kiest u voor vertalingen van de hoogste kwaliteit, die bovendien binnen de kortst mogelijke tijd geleverd worden. U werkt met ervaren vertaalspecialisten die niet alleen een zeer verfijnde kennis hebben van de taal, maar ook een zuiver begrip van juridische zaken. Met deze werkwijze bieden wij u vertalingen die niet tot misverstanden kunnen leiden of onzorgvuldigheden bevatten. Deze zekerheid is belangrijk voor u, omdat een kleine misinterpretatie grote gevolgen kan hebben. Niet voor niets is het credo van TVCN Legal Translations: When second best is not an option. Kijk voor meer informatie op www.tvcnlegaltranslations.nl.

Onze garanties

Levertijd niet gehaald? 50% korting!
Niet tevreden? Wij passen de vertaling naar wens aan.

Nederlands strafklimaat

Waarheidscommissie of **bullshit bingo?**

Moeten Nederlandse rechters (nog) strenger straffen? Zo ja, waarom? Meningen alom, in deze actuele discussie. Zijn er misschien ook feiten die vaststaan? Marco Pastors en Annelies Sennef doken in de literatuur en geven hun argumenten.

Foto: Gerhard van Roon

Marco Pastors en Annelies Sennef in het Gebrandydebat, 31 oktober in Den Haag

Vera Spaans

Onlangs nam de Eerste Kamer het wetsvoorstel aan om de mogelijkheden tot oplegging van een taakstraf te beperken bij ernstige gewelds- en zedendelicten.¹ Staatssecretaris Teeven werd publiekelijk bekritiseerd vanwege het selectief ‘shoppen’ in de resultaten

van een onderzoek naar de door burgers geprefereerde sancties voor misdrijven (kader). En *de Volkskrant* concludeerde uit eigen onderzoek dat de straffen in moord- en doodslagzaken in de periode 2006-2010 met twee jaar zijn gestegen.² Het Nederlandse strafklimaat is een prangend actueel onderwerp.

Dat was voor de Orde een reden om

eind oktober voor het jaarlijkse Gerbrandydebat, tussen politici en advocaten, Marco Pastors en Annelies Sennef te vragen om over strenger straffen de degens te kruisen. De fractievoorzitter van Leefbaar Rotterdam, Marco Pastors, en de Haagse strafrechtadvocaat zijn het daarover uitgesproken oneens. Pastors meent dat er veel strenger moet worden gestraft – Sennef bestrijdt dit en ziet in de discussie vooral *fact free politics*.

¹ TK | 2009/10, 32169.

² *De Volkskrant*, 19 november 2011.

In het korte debat presenteerde Pastors een 'Bullshit bingo', van zeven stellingen die tegenstanders van strenger straffen steeds maar weer herhalen zonder dat er bewijzen voor zouden zijn. 'Er zou voor de feiten over het strafklimaat in Nederland misschien wel een Waarheidscommissie moeten komen,' zei hij enigszins ironisch.

Een Waarheidscommissie wordt hier niet gepresenteerd, wel vroegen we beide sprekers om een verdieping van het debat door onderzoek, argumenten en nuances te noemen. We lopen nogmaals de zeven stellingen langs.

1 Nederland straft al streng

Sennef: 'Al sinds 2009 wordt in Nederland relatief vaak gevangenisstraf toegepast ten opzichte van andere Europese landen. Alleen het Verenigd Koninkrijk en Spanje kennen per 100.000 inwoners meer gedetineerden.³ Overigens zegt het gemiddeld aantal gevangenisstraffen of de gemiddelde lengte ervan voor een gehele populatie lang niet alles.'

Pastors: 'Onze celstraf is gemiddeld vier maanden. In België (4,5), Luxemburg (7,1) en Duitsland (8,3) ligt die aanmerkelijk hoger. Bovendien: in 1950 was het gemiddelde strafrisico per misdrijf zestien dagen, nu is dat vier. Terwijl het aantal geregistreerde misdrijven nu acht keer zo hoog is. En we zijn de hekkensluis met levenslang straffen, alleen Tsjechië doet dat nog minder.⁴

Sennef: 'Maar alleen in ons land en in Zweden heb je dan ook echt levenslang, in andere landen wordt de straf na verloop van tijd omgezet of wordt gratie verleend.⁵

Pastors: 'De gemiddelde crimineel is een gewone jongeman die kiest tussen het snelle geld of een moeilijk schoolboek'

2 Pakkans is belangrijker dan strafmaat

Sennef: 'Afschrikkingseffecten worden vooral bepaald door de inschatting van de kans om te worden betrapt.⁶ In sommige studies is zelfs aangetoond dat mensen na een veroordeling vaker de fout ingingen bij een gemiddeld lage pakkans omdat men erop anticipeert dat men niet nogmaals in korte tijd zal worden gepakt.⁷

Pastors: 'De veroordelingskans per delict is 1,3 procent in Nederland, de pakkans ligt iets hoger. Dat betekent dat voor elk misdrijf waarvoor iemand wordt veroordeeld 77 andere misdrijven staan. De recidive is hoog. Je kunt er dus als rechter vanuit gaan dat degene die voor je staat, een serieus aantal van die 77 heeft begaan. Alle reden dus om juist strenger te straffen.'

3 Voor ouders is de hoogte van straffen irrelevant

Pastors: 'Ik heb nog nooit een onderbouwing gezien van deze stelling, maar hij wordt wel veel gebruikt om lage straffen goed te praten. Strenger straffen zorgt juist voor een andere uitkomst van de rekensom.⁸ Men geeft in de sociale advocatuur een heel opportunistische voorstel-

ling van zaken: doe maar zielig, leg de schuld maar buiten jezelf, dan krijg je een lagere straf. De gemiddelde crimineel is niet de verslaafde die even snel wil scoren, maar een gewone jongeman die de afweging maakt: ga ik voor het snelle geld of duik in een moeilijk schoolboek in?'

Sennef: 'Onder meer uit de studie waaraan Pastors refereert [van Suurmond e. a., noot 8, red.] zou kunnen volgen dat gevangenisstraf een preventief effect heeft. Het zijn echter steeds macro-economische studies die suggereren dat meer of zwaardere gevangenisstraffen de criminaliteit in de samenleving verlagen. De beperking van dergelijk onderzoek is dat het alleen algemene elasticiteiten weergeeft.⁹ Het is dus ongeschikt om de gevolgen van wijzigingen in vervolgings- en bestraffingsbeleid en de waarneming daarvan door de maatschappij in beeld te brengen.'

4 Leken straffen net zo weinig als rechters als ze net zo veel van de zaak weten

Sennef: 'Leken straffen strenger, maar naarmate je ze meer informeert, slinkt dat gat.¹⁰ De grootste kloof treedt op bij opiniepeilingen. Je moet dus goed kijken welk onderzoek je voor je hebt.'

Pastors: 'Dat het gat slinkt, dat klopt, maar met mate.¹¹ Het blijft een groot verschil. Een ongeïnformeerde leek straft een factor zes, naarmate hij meer kennis heeft, wordt het drie. Dat is nog altijd drie keer zo streng als een rechter. Als de ongeïnformeerde leek nou eens bedacht dat hij een beetje moest opschuiven, en de rechter ook, dan kwamen we nog eens ergens.'

3 'Na detentie: de gevolgen van rechtspraak', Dirkzwager, A., Lamert, W., Nieuwbeerta, P., Blokland, A. en Van der Laan, P., in: *Rechtstreeks* 1/2009. WODC Criminaliteit en Rechtshandhaving 2010, tabel 11.7 bijlage 4.

4 Council of Europe Annual Penal Statistics 2007.

5 *Levenslang, perspectief op verandering*, Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming, 2006, p. 9-10.

6 'Bestrafen: een overzicht, een mythe en nieuwe varianten', Van der Pliigt, W. en Van Harreveld, F. 'Afschrikking en preventie', in: *Justitiële Verkenningen* 2008-2, jaargang 34 (april), WODC, p. 72.

7 Zie vorige noot, p. 72-74.

8 'Werkt gevangenisstraf echt niet? Criminologen als struisvogels', Suurmond, G. en Van Velthoven, B.C.J., 'Afschrikking en preventie', *Justitiële Verkenningen* 2008-2, jaargang 34 (april), WODC, p. 27 e.v.

9 'Onderzoek naar afschrikking. De noodzaak om klein te denken als we iets nieuws willen leren', Tonry, M., *Justitiële Verkenningen* 2008-2, jaargang 34 (april), WODC, p. 27 e.v. Zie in dezelfde aflevering ook 'De olifant in de kamer, generale preventie en criminaliteitstrends', Berghuis, A.C. p. 14 e.v.

10 'Het ongehoof in de kloof. Wat moeten we denken van de uiteenlopende resultaten van onderzoek naar de punitiviteitskloof?', Elffers, H. en De Keijser, J.W., *Delikt en Delinkwent* 2009, 61, p. 842.

11 *Op de stoel van de rechter. Oordeelt het publiek net zo als de strafrecht?* De Keijser, J.W., Van Koppen, P.J. en Elffers, H., Research Memorandum 2/2 Den Haag, Raad voor Rechtspraak 2006.

Sennef: ‘Een hoge score criminaliteitsscore van Nederland wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de veelvoorkomende fietsendiefstallen’

5 Taakstraf geeft minder recidive dan celstraf

Sennef: ‘Lees: *Recidive na werkstraffen en na gevangenisstraffen*.¹² De resultaten laten zien dat daders na een werkstraf minder recidiveren dan na een gevangenisstraf.’

Pastors: ‘Dat kan zijn, maar de onderzoekers zelf waarschuwen voor te snelle conclusies. Kijk nou eens verder in datzelfde onderzoek. De onderzoeksgroep van taakgestraften is wezenlijk anders dan die van celgestraften. Zeventig procent van taakgestraften is autochtoon, en zeventig procent van de celgestraften is allochtoon, met alle sociale gemiddelde voorsprongen respectievelijk achterstanden van dien. De rechter zelf is de verklarende factor voor de verschillen in recidive, en niet de straf.’

Sennef: De invloed van werk en woning is inderdaad niet meegewogen, maar andere potentieel versturende omstandigheden, waaronder afkomst (geboren in het buitenland), wel.¹³

12 ‘Recidive na werkstraffen en na gevangenisstraffen. Een gematchte vergelijking’, Wermink, H., Blokland, A., Nieuwbeerte, P. en Tollenaar N., in: *Tijdschrift voor criminologie* 2009 (51) 3, p. 211 e.v.
13 Vorige noot, p. 217.

‘Selectief winkelen in onderzoek’

Is de burger nu wel of niet voor strengere straffen? Eind oktober verscheen het rapport *De burger als rechter: Een onderzoek naar geprefereerde sancties voor misdrijven in Nederland*, van het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit & Rechtshandhaving (NSCR) en de Radboud Universiteit Nijmegen. Bijna elfhonderd respondenten werd een aantal cases voorgelegd waarover zij een oordeel moesten vellen. Eén van de uitkomsten: een deel, ruwweg een kwart, strafte strenger dan de rechter in dat geval had gedaan. Een ander deel strafte juist minder streng, en de rest zat redelijk op één lijn met het werkelijk gevelde oordeel.

Staatssecretaris Fred Teeven van Justitie zag in het rapport steun voor zijn plannen

en stelde dat er breed draagvlak was voor strengere straffen. Opmerkelijk, omdat in het rapport zelf juist staat: ‘Wij kunnen niet concluderen dat de Nederlandse bevolking veel strenger dan rechters zou willen straffen: sommige burgers lijken dat wel te willen, andere burgers niet.’ Bijvoorbeeld: een kwart van de bevolking vindt drie dagen cel genoeg voor een eenvoudige winkeldiefstal. Een even grote groep komt uit op twee maanden. De opstellers van het rapport zelf besloten een brief te sturen over de conclusie van de staatssecretaris: ‘Draagvlak voor dit voorstel vindt hij niet in ons onderzoek. Het zou Teeven hebben gesierd als hij iets minder selectief zou hebben gewinkeld in onze resultaten.’

6 In Amerika straffen ze strenger, maar is de criminaliteit hoger

Pastors: ‘Dit zou betekenen dat strengere straffen niet loont. Maar de kans dat je in de Verenigde Staten slachtoffer wordt van één van de tien meest voorkomende delicten, is in Amerika veel kleiner dan in Nederland. Nederland staat op plek zeven, Amerika op twaalf.’¹⁴

Sennef: ‘Deze hoge score van Nederland wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door “voertuigcriminaliteit”, waaronder de in Nederland veelvoorkomende fietsendiefstal.¹⁵ Maar in 2008 waren per 100.000 inwoners 1,1 Nederlanders slachtoffer van een voltoooid levensdelict, tegen 5,5 Amerikanen in de VS.’¹⁶

Pastors: ‘Waar het om gaat is de trend, als er strenger gestraft wordt. Nergens ter wereld is de criminaliteit zo sterk gedaald als in de VS, dankzij strengere straffen. Moord en doodslag ging daar van 9,8 per 100.000 in 1991 naar 4,8 per 100.000 in 2010.’¹⁷

14 *Criminal Victimization in International Perspective, Key findings 2004–2005*, ICVS and EU ICS.

15 WODC/CBS, *Criminaliteit en rechtshandhaving* 2007, p. 282.

16 WODC/CBS, *Criminaliteit en rechtshandhaving* 2010, bijlage 4 tabel 11.3

17 2 Zie www.en.wikipedia.org/wiki/Crime_in_the_United_States; en *Why Crime Rates Fell* (2003), John Conklin.

7 Veroordeelden komen slechter uit de gevangenis dan dat ze erin gaan

Sennef: ‘Er is maar weinig onderzoek naar gedaan, het recentste onderzoek, uit 1999, laat zien dat gevangenisstraf een periode van stilstand en achteruitgang is.¹⁸ Als bestraffing geen verbetering hoeft te brengen, laten we de speciale preventie los, terwijl deze doelstelling van bestraffing door Nederlanders nog steeds wordt onderschreven.’¹⁹

Pastors: ‘Voor het merendeel van de gestraften is een celstraf toch echt een straf. Het zal best dat een enkeling nieuwe vrienden opdoet in de gevangenis, maar de meesten zijn toch het liefste thuis, of op de voetbalclub. Het zijn net normale mensen. Bovendien: als mensen slechter uit de gevangenis komen dan zij erin gaan, dan zouden we toch nooit toestaan dat rechters celstraffen opleggen? Levensgevaarlijk!’

18 *Laat maar zitten. Een exploratief onderzoek naar de werking van de korte vrijheidsstraf*, Janssen, J.H.L.J. Den Haag, Boom, 1999.

19 Ruiter e.a., *De burger als rechter. Een onderzoek naar geprefereerde sancties voor misdrijven in Nederland*, Boom Lemma uitgevers Den Haag 2011.

WLADIMIROFF

ADVOCATEN

maakt graag kennis met talentvolle juristen met interesse in een positie als

SUPPORT LAWYER

met uitzicht op een aanstelling als advocaat-stagiaire.

Onze kantoorgenoot heeft de ambitie het vak op het hoogste niveau te beoefenen. Zij/hij paart gedegen kennis aan kwaliteiten die haar/hem in staat stellen deze oplossingsgericht aan te wenden voor cliënt.

Voor meer informatie zie onze website: www.wlaws.com/vacature

Reacties gaarne voor 5 januari 2012 aan

Mr. A. Verbruggen

Postbus 93102, 2509 AC Den Haag

a.verbruggen@wlaws.com

Een zonnig vooruitzicht
Haal al uw PO-punten op Curaçao

Het CPO is onderdeel van
de Radboud Universiteit Nijmegen

PAO-intensief cursussen te Curaçao

De cursussen vinden plaats van 27 februari t/m 2 maart 2012 in het WTC te Willemstad, Curaçao.

U kunt zich inschrijven voor:

- **Hoogtepunten goederen- en verbintenissenrecht**
Hoofddocenten: prof. mr. S.C.J.J. Kortmann en prof. mr. F.B.M. Kunneman
- **Actualiteiten ondernemingsrecht**
Hoofddocent: prof. mr. G. van Solinge
- **Masterclass aansprakelijkheden**
Hoofddocent: prof. mr. C.J.M. Klaassen

Onder verantwoordelijkheid van de Faculteiten der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit van de Nederlandse Antillen in het kader van hun samenwerkingsverband.

Meer informatie of inschrijven?
www.pao.cpo.nl

Centrum voor Postacadeemisch Juridisch Onderwijs

Nieuwe naam, zelfde jas.

Sinds kort maakt NIG deel uit van DPA en is NIG Ondernemingsrecht omgedoopt tot DPA Legal. In een paar jaar tijd zijn wij uitgegroeid tot één van de topspelers op de markt voor juridische arbeidsbemiddeling van juristen met minimaal 4 jaar werkervaring.

Zoveel juristen en bedrijven; zoveel wensen. DPA Legal onderkent het belang van de juiste baan bij de juiste persoon; per individu en per levensfase verandert de behoefte aan werk. Om die behoefte te vervullen is meer nodig dan een simpele match tussen een CV en een vacature. Dáár ligt onze meerwaarde. Wij geloven niet in de uitdrukking “mensen vormen het belangrijkste kapitaal”. Alleen de juiste mensen vormen het belangrijkste kapitaal voor een onderneming.

Onze opdrachtgevers en juristen vinden hun herkomst binnen zowel de advocatuur als het bedrijfsleven. Wij bemiddelen juristen op drie verschillende wijzen, al naar gelang de behoefte van jurist en opdrachtgever:

1. De werving en selectie van juristen voor een vaste baan bij opdrachtgevers;
2. De werving en selectie van freelance juristen voor interim-werkzaamheden bij opdrachtgevers;
3. Het invullen van interim-werkzaamheden bij opdrachtgevers door juristen die in vaste dienst zijn bij DPA Legal.

Ons team van adviseurs bestaat uit Remco Abeln, Nick Spengelink, Diederik Gelauff, Ellen Omvlee, Desiree Mohrmann en Pepijn van Nieuwenhuizen. Of je nu opdrachtgever of jurist bent; graag leren we je kennen. Neem contact met ons op, telefonisch of via onze website, zodat wij je kunnen begeleiden in de zoektocht naar de juiste baan of de juiste persoon.

DPA LEGAL
LINKING KNOWLEDGE

DPA Legal is onderdeel van DPA. Al meer dan 21 jaar verbindt DPA de kennisbehoefte van private en publieke opdrachtgevers aan de specifieke vakkennis van haar consultants. De vorm van de dienstverlening varieert van detachering, werving & selectie en Interimmanagement tot business consultancy en projectmanagement. DPA levert deze kennis- en capaciteitsoplossingen op de gebieden Banking & Insurance, Sociale Zekerheid, Finance, Healthcare, Compliance, IT, Legal, Engineering en Supply Chain.

Get ready to go.

NIG Ondernemingsrecht is omgedoopt tot DPA Legal.

DPA Legal

Parklaan 48
1405 GR Bussum
www.dpalegal.nl

T 035 - 62 50 505
F 035 - 62 50 555
E jurist@dpa.nl

De modernisering van het ontslagrecht kan beter

Op 7 november 2011 heeft D66 Tweede Kamerlid Fatma Koşer Kaya een initiatief-wetsvoorstel ingediend om het ontslagrecht te hervormen.¹ De huidige ontslagprocedure is volgens haar kostbaar en tijdrovend, waardoor werkgevers huiverig zijn om mensen aan te nemen. Daarnaast leidt het volgens haar tot ongelijkheid tussen werknemers in tijdelijke en die in vaste dienst.

Adriana Rodriguez Galvis
Advocaat in Amsterdam²

De wijzigingen

De twee belangrijkste beoogde wijzigingen zijn de afschaffing van het duale ontslagstelsel en de afschaffing van de zogeheten preventieve toetsing. Het huidige duale ontslagstelsel houdt in dat een werkgever twee mogelijkheden heeft om de arbeidsovereenkomst van een werknemer te doen eindigen: door opzegging of door de kantonrechter te verzoeken de arbeidsovereenkomst te ontbinden. De preventieve toetsing houdt in dat de werkgever, behoudens de opzegging wegens een dringende reden (ontslag op staande voet), tijdens de proeftijd of bij faillissement, voor opzegging toestemming nodig heeft van het UWV.³

Kiest de werkgever voor de opzeggingsroute, dan beoordeelt het UWV of de voorgenomen opzegging redelijk is, maar beslist niet over een eventuele vergoeding. De werknemer kan na de opzegging door de werkgever in een procedure bij de kantonrechter een vergoeding vorderen wegens kennelijk onredelijke opzegging. Kiest de werkgever voor de ontbindingsroute, dan zal de kanton-

rechter beoordelen of de arbeidsovereenkomst op korte termijn dient te eindigen en, zo ja, of het billijk is een vergoeding toe te kennen. Bij de ontbindingsroute is zowel de kans op een vergoeding als de hoogte ervan in het algemeen groter dan bij de opzeggingsroute.⁴ Die ongelijkheid is verder toegenomen door recente rechtspraak op het terrein van de kennelijk onredelijke opzegging.⁵

Het wetsvoorstel voorziet erin dat een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd normaliter wordt beëindigd door opzegging, waarbij de preventieve toetsing door het UWV vervalt. Verder voorziet het voorstel erin dat de werkgever alleen dan om ontbinding door de kantonrechter mag verzoeken wanneer een opzeggingsverbod van toepassing is of wanneer er sprake is van een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd zonder tussentijdse opzegmogelijkheid.

Volgens Kamerlid Koşer Kaya maken deze wijzigingen een einde aan de in het huidige ontslagrecht bestaande onacceptabele verschillen met betrekking tot de doorlooptijd, de procesgang en de ontslagvergoedingen. Ook verwacht zij dat deze wijzigingen een einde maken aan de onrechtvaardige tweedeling op de arbeidsmarkt tussen werknemers met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde

tijd (de zogeheten *insiders*) en werknemers die op flexibele basis werkzaam zijn en niet of nauwelijks nog in aanmerking komen voor een vast dienstverband (de *outsiders*). Werkgevers zullen immers gemakkelijker een vast contract aanbieden indien zij het dienstverband ook weer (eenvoudig) kunnen beëindigen.

Het wetsvoorstel bepaalt verder dat een werkgever die voornemens is de arbeidsovereenkomst op te zeggen, de werknemer daarvan schriftelijk in kennis moet stellen met vermelding van de reden(en) voor de opzegging. De werknemer kan binnen vijftien dagen na de kennisgeving schriftelijk of mondeling zijn zienswijze kenbaar maken. Het niet schriftelijk in kennis stellen van de werknemer van het ontslagvoornemen, het in de kennisgeving niet vermelden van de reden(en) voor de opzegging of het de werknemer niet in de gelegenheid stellen zijn zienswijze kenbaar te maken, maakt de opzegging vernietigbaar. De werknemer kan gedurende twee maanden na de opzegging van de arbeidsovereenkomst een beroep doen op deze vernietigingsgrond.

Het wetsvoorstel introduceert voorts een onderscheid tussen 'onredelijke' en 'kennelijk onredelijke' opzegging en maakt het voor werknemers mogelijk het ontslag achteraf door de rechter op deze gronden te laten toetsen. De toets op redelijkheid is een integrale. Concludeert de rechter dat het ontslag onredelijk is, dan veroordeelt hij de werkgever tot het betalen van een schadevergoeding. De toets op kennelijke onredelijk-

1 Voorstel van wet van het Tweede Kamerlid Koşer Kaya tot wijziging van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945, het Burgerlijk Wetboek en enkele andere wetten ter verbetering van de rechtsbescherming bij ontslag, TK, vergaderjaar 2011-2012, 33 075, nr. 2.

2 Bij Pallas Advocaten. Deze bijdrage is op persoonlijke titel geschreven.

3 Zie art. 6 en 9 Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen (BBA).

4 Zie de MvT bij het onderhavige wetsvoorstel, TK, vergaderjaar 2011-2012, 33 075, nr. 3, hoofdstuk I, paragraaf 3.4.

5 Zie ook P. Kruit en C.J. Loonstra, Statistiek Ontbindingsvergoedingen 2010: the year after, *Arbeidsrecht* 2011/25 en A.R. Houweling, *Who's afraid of Rood, Donner en Kaya?*, *AR Commentaar* 2011-12.

heid is een marginale. De opzegging is kennelijk onredelijk indien die niet had behoren plaats te vinden of in het licht van de maatschappelijke opvattingen over de schreef gaat. Komt de rechter tot de conclusie dat de opzegging kennelijk onredelijk is, dan veroordeelt hij de werkgever in beginsel tot herstel van de dienstbetrekking. Dat herstel kan eventueel worden vervangen door een afkoopsom naar billijkheid, die – afhankelijk van de omstandigheden – (fors) hoger kan liggen dan de schadevergoeding wegens onredelijk ontslag. Het wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid van hoger beroep en cassatie van de rechterlijke uitspraken.

Het wetsvoorstel bepaalt tevens dat de werkgever die tot opzegging overgaat gedurende een periode van drie maanden de door de werknemer verkregen loongerelateerde WW-uitkering aan moet vullen tot 90 procent van het brutoloon, gemaximeerd tot 90 procent van het bruto maximum dagloon. Het voorstel beperkt de mogelijkheid van het aangaan van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd tot maximaal twee arbeidsovereenkomsten en in totaal een maximum van twee jaar.

Beoordeling van het wetsvoorstel

Met Koşer Kaya ben ik van mening dat het wetsvoorstel een einde maakt aan de in het huidige ontslagrecht bestaande onacceptabele verschillen met betrekking tot de doorlooptijd, de procesgang en de ontslagvergoedingen. Ook deel ik de verwachting – op basis van mijn in de praktijk opgedane ervaringen – dat werkgevers minder huiverig zullen zijn iemand in vaste dienst te nemen doordat het voor hen eenvoudiger wordt werknemers te ontslaan. Daarenboven verwacht ik dat werknemers met een goede arbeidsmarktpositie die vrezes voor ontslag sneller elders een baan zullen aangaan. Dit zou een verbetering zijn ten opzichte van het huidige systeem, waarin het voor een werknemer kan lonen om stil te blijven zitten totdat de werkgever het initiatief neemt tot beëindiging en een ontslagvergoeding aanbiedt met het

‘Zo krijgt de werknemer meer tijd om werk te vinden zonder fors inkomensverlies’

oog op het voorkomen van een procedure.

Ik onderschrijf de door Koşer Kaya genoemde negatieve effecten van de preventieve toetsing op de bereidwilligheid van werkgevers om vaste contracten aan te bieden. Die toetsing heeft echter ook een positief effect. Het feit dat werkgevers een ontslagvoornemen vooraf moeten rechtvaardigen bij het UWV, verkleint namelijk de kans dat zij op ondeugdelijke gronden overgaan tot ontslag.

Wel ontbeert het wetsvoorstel naar mijn mening een maatregel die het wegvallen van deze ‘filterwerking’ voldoende compenseert. Voor veel werknemers is het financieel onhaalbaar op te treden tegen een (kennelijk) onredelijk ontslag. Procederen is duur en een eventuele proceskostenveroordeling is doorgaans gebaseerd op forfaitaire bedragen die niet in verhouding staan tot de daadwerkelijke proceskosten. Wanneer de huidige kabinetsplannen om te bezuinigen op gefinancierde rechtsbijstand en om het kostendekkend maken van de griffierechten doorgang vinden, lopen deze kosten nog verder op.⁶

Het wetsvoorstel kan op dit punt verbeterd worden door de toevoeging dat de werkgever die de arbeidsovereenkomst (kennelijk) onredelijk heeft opgezegd, in beginsel wordt veroordeeld in de volledige proceskosten van de werknemer.

⁶ Zie blz. 23 van de MvT, TK, vergaderjaar 2011–2012, 33 075, nr. 3. Hierin wordt de intentie uitgesproken om de kostenbesparing door het wegvallen van de kosten die het UWV moet maken in verband met de preventieve toetsingstaak, in te zetten ten gunste van een handhaving van de griffierechten betreffende arbeidsgeschillen op het huidige niveau.

Zo kunnen werknemers effectiever optreden tegen dergelijk ontslag. Zeker indien een rechterlijke toets slechts achteraf kan plaatsvinden, is een dergelijke tegemoetkoming richting werknemers gerechtvaardigd.

Daarnaast leidt het wegvallen van de preventieve toetsing ertoe dat werknemers gemakkelijker en op kortere termijn worden geconfronteerd met beëindiging van hun dienstverband. Ontslagen werknemers zullen hierdoor sneller dan onder het huidige ontslagrecht worden geconfronteerd met een – soms forse – inkomensachteruitgang. Het wetsvoorstel wijzigt namelijk niet de huidige wettelijke opzegtermijnen, die afhankelijk zijn van de lengte van het dienstverband. Het hoorrecht van de werknemer vergroot weliswaar de totale lengte van de door de werkgever aan te houden termijnen met twee weken. Dat laat onverlet dat de werkgever een aanzienlijke tijdswinst ondervindt door het kunnen afzien van een beëindigingsprocedure. De ontslagen werknemer valt vanaf einde dienstverband terug naar een inkomen van 90 procent van zijn loon, gemaximeerd tot 90 procent van het maximumdagloon. Vooral wanneer de werknemer meer verdient dan het maximum dagloon en een kort dienstverband heeft, heeft dit tot gevolg dat de werknemer binnen een zeer korte termijn een forse inkomensachteruitgang ondervindt.

Het optreden van dit ongewenste neveneffect kan naar mijns inziens op twee manieren worden voorkomen. Het wetsvoorstel kan voorzien in een tijdelijke aanvulling tot 90 of 100 procent van het laatstverdiende loon (zonder maximum) of het kan de opzegtermijnen verlengen. Zo krijgt de werknemer meer tijd om werk te vinden zonder daarbij te worden geconfronteerd met fors inkomensverlies.

Tot slot ben ik van mening dat het al een flinke verbetering inhoudt ten opzichte van het huidige ontslagrecht als dit wetsvoorstel wordt aangenomen. Maar worden de twee aanvullingen die ik hiervoor heb genoemd er nog in opgenomen, dan zou het gemoderniseerde ontslagrecht nóg beter en eerlijker worden.

Zo betrokken, het zou
verboden moeten worden.

MR. LUUK JONKER, HOOGST PERSOONLIJK BETROKKEN BIJ AUTODROP.

Holla Advocaten is een advocatenkantoor met vestigingen in Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Tilburg. We staan we in de top 25 van grootste kantoren in Nederland. Bij Holla Advocaten nemen we het graag persoonlijk. Dat betekent dat we écht betrokken zijn bij de zaken die we behandelen en het belang van onze cliënt altijd voorop stellen. We hebben oog voor de mens achter de zaak en bieden naast professionele juridische bijstand, advies op maat. Wie zich thuis voelt in een ondernemende omgeving waar een persoonlijke benadering voorop staat, is bij Holla Advocaten op zijn plek.

Holla Advocaten is op zoek naar een ervaren **Advocaat-Medewerker Ondernemingsrecht**, een **Advocaat-Stagiair Overheid en Aanbesteding** en een **Advocaat-Stagiair Arbeidsrecht**.

Kijk op www.holla.nl voor meer informatie over ons en onze vacatures.

holla
advocaten

Hoogst Persoonlijk

Nieuwe wettelijke regeling **gemeenschap van goederen** op komst

Het tijdstip van ontbinding van de gemeenschap van goederen is vanaf 1 januari niet meer automatisch dat van de echtscheiding. En er verandert meer.

Foto: Marc Hanssen/HH

Bart Breederveld¹

Advocaat te Alkmaar en docent aan de Vrije Universiteit te Amsterdam

Door de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen, die op 1 januari 2012 in werking treedt,² wordt onder andere art. 1:99 BW gewijzigd. Dit artikel bepaalt onder meer dat in geval van beëindiging van het huwelijk door echtscheiding de gemeenschap wordt ontbonden op het tijdstip van de indiening

van het verzoek tot echtscheiding. Niet langer is de ontbinding van de huwelijks-gemeenschap daarmee gekoppeld aan het tijdstip dat het huwelijk door echtscheiding eindigt. Met deze regeling hebben de echtgenoten in het vervolg zelf in de hand wanneer de gemeenschap wordt ontbonden. In verband met de onmiddellijke werking is het noodzakelijk de gevolgen te regelen indien het huwelijk niet eindigt (bijvoorbeeld door intrekking van het verzoek) of eindigt op een andere grond dan echtscheiding. In art. 1:99 lid 3 BW is daarvoor bepaald dat indien komt vast te staan dat een verzoek tot echtscheiding niet meer kan leiden tot een echtscheiding, alle gevolgen van de gemeenschap van rechtswege herleven alsof er geen verzoek was ingediend, tenzij zich inmiddels

een andere grond voor ontbinding heeft voorgedaan.

Art. 1:199 lid 2 BW regelt dat de ontbinding van de gemeenschap door indiening van een verzoek tot echtscheiding aan derden die daarvan onkundig waren slechts kan worden tegengeworpen, indien het desbetreffende verzoek ingeschreven is in het huwelijksgoederenregister, als bedoeld in art. 116 BW. Voor bescherming hiertegen is dus in het vervolg inschrijving in het huwelijksgoederenregister noodzakelijk.

Aansprakelijkheid en bestuur

Voor de aansprakelijkheid en het verhaal na ontbinding van de gemeenschap geeft art. 1:102 BW voor de gemeenschapsschulden een gewijzigde regeling. Na ontbin-

¹ Bij Rensen advocaten.

² Wet van 18 april 2011 tot wijziging van de titels 6, 7 en 8 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen). Waarschijnlijk zullen ook gelijktijdig enige nadien in deze wettelijke regeling geconstateerde onvolkomenheden worden hersteld, zie wetsvoorstel 32 870 aangenomen door de Eerste Kamer op 25 oktober jl.

ding van de gemeenschap wordt de andere echtgenoot hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden waarvoor hij tijdens het huwelijk niet aansprakelijk was, met dien verstande dat daarvoor slechts kan worden uitgewonnen hetgeen hij uit hoofde van verdeling van de gemeenschap heeft verkregen. De verhaalsmogelijkheid van de schuldeiser bij deze echtgenoot is dus beperkt tot hetgeen hij uit hoofde van de verdeling heeft verkregen.

Voor de goederen die deel uitmaken van de huwelijksgemeenschap maakt art. 1:97 lid 1 BW een onderscheid in het bestuur van een goed op naam en niet op naam. Ten aanzien van goederen niet op naam is elk van de echtgenoten afzonderlijk bevoegd tot het bestuur daarover, ongeacht wie van de echtgenoten het goed heeft verkregen. Gezien de daartegen geuite bezwaren wordt art. 1:97 lid 1 BW aangepast en van deze regel zijn uitgezonderd de goederen die krachtens erfenis, schenking en legaat door een echtgenoot zijn verkregen. Evenals de goederen op naam blijven deze goederen uitsluitend onder het bestuur staan

van de echtgenoot die deze goederen heeft verkregen.³

Vergoedingsvorderingen

Art. 1:87 BW bevat een regeling waarbij voor de omvang van de vergoedingsvordering wordt afgeweken van de nominale vergoeding als hoofdregel. De regeling gaat uit van het in economische zin medegerechtigd zijn van de andere echtgenoot. Volgens art. 1:87 lid 2 BW belooft de vergoeding een gedeelte van de waarde van het goed waarin is geïnvesteerd op het tijdstip waarop de vergoeding wordt voldaan. Voor de voldoening van de schulden die betrekking hebben op een goed van het andere vermogen geldt deze regel evenzo. Bij financiering van goederen die naar hun aard bestemd zijn om te worden verbruikt, belooft de vergoeding steeds het nominale bedrag. Art. 1:87 lid 3 BW bepaalt voorts dat de vergoeding ten minste het nominale bedrag belooft indien een echtgenoot het vermogen van de

andere echtgenoot zonder diens toestemming heeft aangewend. Art. 1:87 BW ziet op een vermogensverschuiving tussen de privévermogens van de echtgenoten, maar leden 2 en 3 van art. 1:96 bepalen dat voor vermogensverschuivingen waarbij de huwelijksgemeenschap betrokken is, deze regeling van overeenkomstige toepassing is.⁴

Andere regeling huwelijkse voorwaarden

Voor het aangaan of wijzigen van huwelijkse voorwaarden tijdens het huwelijk is geen gerechtelijke goedkeuring meer vereist (art. 1:119 BW vervalt). Ook de artt. 1:122 t/m 1:128 BW komen te vervallen. Daarmee wordt de wettelijke regeling van de gemeenschap van vruchten en inkomsten en die van winst en verlies uit de wet geschrapt.

⁴ Krachtens de overgangsbepalingen (artikel V lid 1) zijn de in art. 1:87 BW beschreven regels alleen van toepassing op vergoedingsvorderingen die ontstaan na het tijdstip van inwerkingtreding van de wet (2012).

³ Wetsvoorstel 32 870.

BoschAdvocaten

Bosch Advocaten is actief op het terrein van het arbeidsrecht, het ondernemingsrecht en het vastgoedrecht. Het kantoor is gevestigd in Amsterdam aan de rand van het Vondelpark. Er werken 9 ervaren advocaten met ondersteuning van 4 secretariaats-medewerkers.

Bosch Advocaten zoekt:

Een ervaren advocaat gespecialiseerd in vastgoedrecht

Voor meer informatie: Theo Gardenbroek, telefoon 020-5890456.

Een advocaat arbeidsrecht en medezeggenschapsrecht

met 3 tot 6 jaar ervaring en belangstelling voor corporate governance.

Voor meer informatie: Derk Domela Nieuwenhuis, telefoon 020-5890448.

Schriftelijke reacties voor beide vacatures aan Peter Lelijveld,

lelijveld@boschadvocaten.nl

www.boschadvocaten.nl

Kroniek Personen- en familie- recht

INHOUD

Wet- en regelgeving » Jurisprudentie » Afstamming » BOPZ » Curatele » Echtscheiding » Internationale kinderontvoering » Jeugdbescherming » Huwelijksvermogensrecht » IPR » Pensioenverevening » Kinderalimentatie » Partneralimentatie » Limitering » Draagkracht » Procesrecht

Deze kroniek bevat een overzicht van de ontwikkelingen op het terrein van het Personen- en familierecht tussen 1 oktober 2010 en 30 september 2011.

Koert Boshouwers en Tanya Kreeftenberg
Advocaten en vFAS scheidingsmediatoren in
respectievelijk Eindhoven¹ en Son en Breugel²

Wet- en regelgeving

In internationale familierechtzaken is er sprake van nieuwe verdragen, verordeningen en wetgeving. Zo geldt voor de bepaling van de rechtsmacht en het toepasselijk recht in internationale gezags- en omgangszaken voor Nederland sinds 1 mei 2011 het Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996.

Op 18 juni 2011 trad de Alimentatieverordening (nr. 4/2009) in werking ten aanzien van bevoegdheid, toepasselijk recht, erkenning en tenuitvoerlegging van alimentatiekwesties in EU-landen (behalve Denemarken en het Verenigd Koninkrijk). Art. 15 van de Alimentatieverordening verwijst voor het toepasselijk recht naar het Haags Protocol 2007. Dit protocol is nog niet in werking getreden, maar wordt door de EU-lidstaten *provisionally* toegepast.

Op 1 januari 2012 treedt verder Boek 10 BW in werking. Art. 10:56 BW vormt dan de basis voor het op echtscheiding toepasselijke recht.

Per 1 januari 2012 treedt ook wetsvoorstel 28 867 (Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen) in werking. De huwelijksgoederengemeenschap wordt vanaf 1 januari 2012 ontbonden door indiening van het echtscheidingsverzoek. Om tegenover derden een beroep te kunnen doen op de ontbinding, moet het verzoekschrift worden ingeschreven in het huwelijksgoederenregister. Verder geldt voor vergoedingsrechten die na 1 januari 2012 ontstaan – met uitzondering van bijvoorbeeld consumptiegoederen (art. 1:87 lid 3 BW) – niet langer de nominaliteitsleer,

maar de evenredigheidsleer. De voorgestelde wijziging van de bestuursregeling van art. 1:97 lid 1 BW – waarbij ieder der echtgenoten bevoegd wordt tot bestuur van niet op naam staande goederen – is voor de invoering nog gerepareerd. Deze regel geldt niet voor goederen verkregen uit erfenis of gift.

Vanaf 1 januari 2012 is er ook geen gerechtelijke goedkeuring meer nodig voor het tijdens het huwelijk aangaan of wijzigen van huwelijkse voorwaarden. Omdat de Dozy-clausule in art. 1:102 BW wordt verankerd, kan benadeling van schuldeisers niet meer plaatsvinden. Na ontbinding van de gemeenschap blijven beide echtgenoten hoofdelijk aansprakelijk voor de huwelijkse schulden. Alleen de goederen die uit de verdeling van de gemeenschap worden verkregen, kunnen hiervoor worden uitgewonnen. Privévermogen wordt daarmee veiliggesteld voor uitwinning van gemeenschapsschulden van de andere echtgenoot.

maar natuurlijk wil ik gehoord worden!
Ik heb een boodschap voor iedereen!
Ik ben namelijk de messias,
mevrouw de rechter, de verlosser.
Daar heeft u nifet van terug, hè?

Jurisprudentie

Afstamming

Het niet-meewerken aan een DNA-test, omdat dit een inbreuk op de privacy betekent, kan een man duur komen te staan. Partijen hadden een relatie gehad en toen de vrouw hem tot betaling van kinderalimentatie aansprak, ontkende de man in kwestie de biologische vader/verwekker te zijn. Uit deze weigerachtige houding trok zowel de rechtbank als het hof de conclusie die hen geraden voorkwam. Zij hielden het ervoor dat de man de biologische vader van het kind was en stelden kinderalimentatie vast. De Hoge Raad 8 april 2011 (LJN: BQ0479) deed de zaak ex art. 81 RO af.

BOPZ

In art. 8 wet BOPZ is de hoorplicht vastgelegd van personen voor wie een voorlopige machtiging tot opname in een psychiatrisch ziekenhuis wordt verzocht. Dit is alleen anders als de rechter vaststelt dat de persoon in kwestie niet gehoord

¹ Bij AKD.

² Bij Grosfeld-Kreeftenberg Familierechtadvocaten en Scheidingsmediators.

wil worden. De rechtbank had de machtiging verleend zonder de oproeping te gelasten van de persoon die zich aan het toezicht van de kliniek had onttrokken. De Hoge Raad 5 november 2010 (LJN: BN7892) vernietigde de beschikking van de rechtbank. Het oproepen van de persoon in kwestie dient het rechtsbeginsel van hoor en wederhoor en waarborgt dat niemand ongehoord van zijn vrijheid kan worden beroofd.

Een bewoner van een psychiatrische instelling wordt gesepareerd. Zij krijgt een stappenplan met gedragsregels, waarin de mogelijkheid tot telefoneren wordt ingezet als straf en beloning in de separeerruimte. Zij dient hierover vergeefs een klacht in bij de interne klachtencommissie. De rechtbank verklaarde haar klacht niet-ontvankelijk omdat deze geen betrekking had op de gedragingen waarover volgens de Wet BOPZ kan worden geklaagd. De Hoge Raad 11 februari 2011 (LJN: BO7126) deelde deze conclusie van de rechtbank niet. Het recht van vrij telefoonverkeer geldt ook in de situatie van separatie.

Curatele

Bij het benoemen van een bewindvoerder of mentor zal de kantonrechter bij voorkeur de persoon benoemen die de meerderjarige (die bescherming behoeft) aanwijst. Maakt deze geen voorkeur kenbaar, dan verdient benoeming van eerst de partner en vervolgens een van de ouders of broers en zussen de voorkeur (artt. 1:435 en 1:452 BW). In het onderhavige geval verzette de vader zich tegen de benoeming van een halfbroer tot bewindvoerder, omdat dit geen 'broer' in de zin van de wet zou zijn. De Hoge Raad 17 december 2010 (LJN: BO1801) wees deze zienswijze af. Met broers en zussen worden zij bedoeld die in de zijlijn in de tweede graad bloedverwanten zijn. Hieronder vallen zowel volle als halfbroers en -zussen.

Echtscheiding

Wanneer gaat een echtscheidingsbeschikking in kracht van gewijsde? Deze vraag lag ter beantwoording aan de Hoge Raad voor (22 oktober 2010, LJN: BN1258). De vrouw had in dat geval een

dag na het verstrijken van de beroepstermijn hoger beroep tegen de echtscheidingsbeschikking ingesteld. Nadat het hof haar niet-ontvankelijk had verklaard in het hoger beroep en de cassatietermijn was verlopen, verzocht de man om inschrijving. De ambtenaar van de burgerlijke stand weigerde dit en stelde dat de beschikking in kracht van gewijsde was gegaan toen de beroepstermijn verstreek. Intussen waren meer dan negen maanden verstreken en was de beschikking vervallen. De Hoge Raad overwoog dat zelfs als op voorhand duidelijk is dat tijdigheid of rechtmatigheid van het rechtsmiddel is uitgesloten, een beschikking pas in kracht van gewijsde gaat als hierover te gronde is beslist. De echt-

scheidingsbeschikking was in dit geval dan ook niet vervallen.

Internationale kindervervoering

Het Hof van Justitie 2 april 2009 (NJ 2009, 457) overwoog dat de 'gewone verblijfplaats' van een minderjarige in de zin van art. 8 Brussel II bis een zekere integratie in een sociale en familiale omgeving tot uitdrukking brengt. Hierbij dient onder meer rekening te worden gehouden met de duur, rechtmatigheid, de redenen van het verblijf op het grondgebied van en de verhuizing naar die staat, de nationaliteit van het kind, de plaats en omstandigheden waaronder het naar school gaat en de talenkennis. Het Hof van Justitie 22 december 2010

(NJ 2011, 500) specificeerde de gewone verblijfplaats van een twee maanden oud kind dat naar het buitenland was overgebracht. In dat geval speelden in het bijzonder de geografische en familiale wortels van de moeder en de banden die zij beiden met het betreffende land hadden, een rol.

De Hoge Raad 17 juni 2011 (LJN: BQ4833) oordeelde over een teruggeleidingsverzoek van drie kinderen die door hun moeder uit Griekenland mee naar Nederland waren genomen. De moeder was haar echtgenoot met twee kinderen vanuit Nederland naar Griekenland achterna gereisd in een poging het huwelijk te redden. In Griekenland beviel zij van het derde kind. Toen de reddingspoging faalde, keerde zij na acht maanden met de kinderen terug naar Nederland. De rechtbank wees het verzoek tot teruggeleiding af, het hof wees het toe en de Hoge Raad wees het daarop weer af, overwegend dat het verblijf van de vrouw in Griekenland slechts tijdelijk was. Dit bleek uit het feit dat zij in Nederland ingeschreven bleef, hier bankrekeningen en een telefoonnummer bleef aanhouden, geen Grieks sprak en daar baan noch inkomsten had.

Jeugdbescherming

Als er bij een minderjarige sprake is van ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen, kan de kinderrechter een machtiging tot plaatsing in een gesloten jeugdzorginstelling gelasten. In dat geval dient er wel een instemmingsverklaring van een objectieve gedragsdeskundige te zijn. In Hoge Raad 22 oktober 2010 (LJN: BO1245) kwam de vraag aan de orde of de deskundige die al eens eerder een instemmingsverklaring had afgegeven, voldoende objectief was. De Hoge Raad beaamde dit en verwierp de hiertegen gerichte klacht van de jeugdige.

Steevast verklaarde de Hoge Raad een beroep tegen een machtiging gesloten jeugdzorg niet-ontvankelijk als de betreffende machtiging op het moment van de uitspraak al verlopen was. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens 7 juni 2011 (NJB 2011, 1591) achtte dit een schending van art. 5 EVRM. Als een persoon van zijn vrijheid is beroofd, kan

hij na zijn vrijlating nog steeds belang hebben bij het beoordelen van zijn detentie, bijvoorbeeld voor het indienen van een schadeclaim. Deze uitspraak is relevant voor zowel het familierecht als het strafrecht.

Huwelijksvermogensrecht

Op 19 november 2010 (LJN: BN8027) deed de Hoge Raad een belangwekkende uitspraak over een niet-uitgevoerd Amsterdams verrekenbeding. De vrouw had vóór het huwelijk een woning gekocht die was gefinancierd met een hypothecaire geldlening op beider naam. Deze woning werd tijdens het huwelijk verkocht. De tweede woning – eveneens alleen op naam van de vrouw – werd gefinancierd door investering van de verkoopopbrengst van de eerste woning en een hypothecaire geldlening op beider naam. Tijdens het huwelijk werd niet op de leningen afgelost. De vraag was of de hypothecaire geldlening kon worden aangemerkt als een schuld die ‘tot het te verrekenen vermogen’ kan worden gerekend (art. 1:136 lid 1 tweede zin BW). De Hoge Raad beantwoordde deze vraag ontkennend. Aangezien hypotheekrente wordt aangemerkt als kosten van de huishouding, is er geen sprake van investering van overgespaard inkomen wanneer op de lening niet wordt afgelost. De waarde van de woning werd niet verrekend.

IPR

Een Turkse man en een Noorse vrouw trouwden in Turkije. Hun eerste huwelijksdomicilie was in Nederland en hier is ook hun gewone verblijfplaats. Rechtbank en hof pasten Nederlands recht toe bij het vaststellen van de alimentatie en overwogen dat partijen in gemeenschap naar Nederlands recht zijn getrouwd. In cassatie betoogde de man dat de toepassing van Nederlands recht tot onaanvaardbare gevolgen voor partijen leidde in de zin van het arrest Chelouche/van Leer, omdat partijen er altijd van uit waren gegaan dat Turks huwelijksvermogensrecht van toepassing zou zijn en veel vermogensbestanddelen zich daar bevonden. Hoge Raad 24 juni 2011 (LJN: BQ1696) verwierp het beroep. De man

kon zich niet voor het eerst in cassatie beroepen op een onaanvaardbaarheids-exceptie en de derogerende werking van de redelijkheid en billijkheid.

Pensioenverevening

Art. 11 van de Wet Verevening pensioenrechten bij scheiding (Wet VP) bepaalt dat de Wet VP van toepassing is, tenzij deze uitdrukkelijk schriftelijk wordt uitgesloten. In de casus van Hoge Raad 19 november 2010 (LJN: BN7893) hadden partijen in de akte huwelijkse voorwaarden opgenomen dat het pensioen, dat in eigen beheer was opgebouwd, niet verrekend zou worden. Door het woord ‘pensioenverrekening’ te gebruiken in plaats van ‘pensioenverevening’ was geen sprake van een bepaling die expliciet op de Wet VP doelde. De Hoge Raad oordeelde dat van ‘uitdrukkelijk uitsluiten’ ook sprake kan zijn als partijen hebben bepaald dat bepaalde pensioenen niet worden verrekend.

Kinderalimentatie

Art. 1:395 BW bepaalt dat de stiefouder onderhoudsplichtig is voor de kinderen die tot zijn gezin behoren. Deze verplichting is van gelijke rang aan de onderhoudsverplichting van de ouders. De draagkracht van de stiefouder dient dan ook bij de vaststelling van de kinderalimentatie te worden betrokken. De Hoge Raad 26 november 2010 (LJN: BN7055) vernietigde hiertoe een beschikking waarin het hof geen inzage had in de financiële gegevens van de stiefvader en in de draagkracht van de vrouw alleen de helft van de woonlasten had betrokken. Door seksueel misbruik verwekte de stiefvader bij een minderjarige vrouw twee kinderen. Zij ontvluchtte het ouderlijk huis in 2002 met behulp van haar vriend, die haar twee kinderen in 2003 erkende. In 2007 verzocht de vrouw met terugwerkende kracht tot 2002 de vaststelling van kinderalimentatie ten laste van haar stiefvader als biologische vader van haar kinderen. Zij baseerde haar verzoek op art. 1:394 BW jo. art. 8 EVRM. Art. 1:394 BW legt een onderhoudsverplichting op aan de verwekker van een kind dat alleen een moeder heeft. Door de erkenning in 2003 hadden de

Ik denk: als dat wijf niet meer op de
sofa ligt, wil ik wel 's
vaker thuis zijn...
...Ik ga minder werken!

kinderen echter twee juridische ouders, zodat art. 1:394 BW geen soelaas bood. De Hoge Raad overwoog in 1996 (NJ 1997, 119) dat op grond van art. 8 EVRM van de biologische vader kinderalimentatie kon worden verzocht, indien de juridische ouders geen draagkracht hadden. Voor toepassing van art. 8 EVRM is *family life* tussen de biologische vader en de kinderen vereist. In de onderhavige casus had de biologische vader wel draagkracht, maar niet voldoende om de volledige behoefte van de kinderen in te vullen. De Hoge Raad 18 februari 2011 (LJN: BO9841) overwoog dat, ook in een geval als dit, grond bestaat voor doorbreking van het wettelijke stelsel op grond van art. 8 EVRM.

Partneralimentatie

Limitering

Beëindiging van de alimentatieplicht in oude gevallen (alimentatietoekenning vóór 1 juli 1994) strandt bij de Hoge Raad regelmatig op een motiveringsgebrek. Ook als de alimentatietermijn wordt verlengd, waarbij verlenging wordt uitgesloten, komt een definitief einde aan de alimentatieplicht en gelden hoge motiveringseisen. De Hoge Raad 28 januari 2011 (LJN: BO7113) bevestigde deze rechtspraak en oordeelde tevens dat het hof had moeten ingaan op de stelling van de vrouw dat van de man verwacht kon worden dat hij op zijn vermogen zou interen.

Draagkracht

Een vrachtwagenchauffeur koos in het zicht van de echtscheiding voor een andere baan met minder overuren en minder salaris. De rechtbank oordeelde dat sprake was van verwijtbaar, niet voor herstel vatbaar inkomensverlies en nam voor het vaststellen van zijn draagkracht zijn oude inkomen in aanmerking. Gelet op het stappenplan van de Hoge Raad 23 januari 1998 (NJ 1998, 707) werd de berekende alimentatie gecorrigeerd, zodat de man 90 procent van de bijstandsnorm zou overhouden. Het hof oordeelde dat het inkomensverlies niet verwijtbaar was en achtte het nieuwe inkomen van de man maatgevend. Aangezien de man geen volledig inzicht had gegeven in dit inkomen, stelde het hof de alimentatie vast op basis van het oude fictieve inkomen met toepassing van de 90 procent-norm. De Hoge Raad 24 december 2010 (LJN: BO1816) oordeelde dat het hof de 90 procent-norm onjuist had toegepast. Ook voor toepassing van deze norm was het werkelijke inkomen van de man van belang en dat had het hof niet kunnen vaststellen.

Procesrecht

Uit art. 1:403 BW vloeit voort dat de periode dat voor het verleden nog aanspraak op alimentatie kan worden gemaakt, beperkt is tot vijf jaar

voorafgaand aan het indienen van het verzoek. Zo wordt voorkomen dat de alimentatieplichtige geconfronteerd wordt met claims uit een grijs verleden. De Hoge Raad 1 oktober 2010 (LJN: BM9435) heeft overwogen dat deze vervaltermijn alleen geldt voor nog vast te stellen onderhoudsbijdragen. Indien al alimentatie is vastgesteld of overeengekomen, komt men aan de vervaltermijn niet toe. Zou dit wel zo zijn, dan zou dit tot het ongewenste resultaat leiden dat de vastgestelde of overeengekomen alimentatie alsnog met terugwerkende kracht zou vervallen.

Sinds 1 maart 2009 is in art. 1:400 lid 1 BW de regel opgenomen dat kinderalimentatie voorrang heeft op andere alimentatieverplichtingen. Het hof had het subsidiaire verzoek van de alimentatieplichtige buiten beschouwing gelaten, nadat men daar niet was toegekomen aan het primaire verzoek tot wijziging van de partneralimentatie vanwege een bij convenant overeengekomen niet-wijzigingsbeding. Dit kon de toets van kritiek van de Hoge Raad 24 juni 2011 (LJN: BQ0002) niet doorstaan. De voorrangregel voor kinderalimentatie rechtvaardigt niet dat een verzoek tot doorbreking van een niet-wijzigingsbeding ten aanzien van de partneralimentatie buiten behandeling wordt gelaten, nu partijen bij het sluiten van dit beding geen rekening hebben kunnen houden met de voorrangregel.

Afdeling bestuursrechtspraak is niet objectief onpartijdig

Munitie tegen RvS als bestuursrechter

Grijpt de Nederlandse politiek zelf in? Of wacht men liever totdat het EHRM een streep haalt door de RvS als bestuursrechter? 'De regering dient de Afdeling deze dienst te bewijzen.'

Roland Mans

Advocaat te Leiden

Momenteel loopt een zaak bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) tegen Nederland.¹ Deze zaak draait om de volgende casus. In zijn functie als Burgemeester van Den Haag en dus als bestuursorgaan in de zin van de Awb neemt Wim Deetman een aantal besluiten met betrekking tot Jansen. Jansen wordt door de Rechtbank 's-Gravenhage in 2003 en in 2005 in het gelijk gesteld. Deetman stelt tegen beide uitspraken geen hoger beroep in, zodat zij gezag van gewijsde krijgen. Kortom: de burgemeester moet ze respecteren en uitvoeren.

Op 15 juli 2007 wordt de benoeming van Deetman tot lid van de Raad van State bekendgemaakt.

In november 2007 stelt de Rechtbank 's-Gravenhage Jansen voor de derde keer in het gelijk. In tegenstelling tot hetgeen in de eerste twee procedures geschiedt, stelt Deetman deze keer wel hoger beroep in bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling).

Op 1 januari 2008 treedt Deetman toe tot de Raad van State en daarmee tot de Afdeling. In augustus 2008 doet de Afdeling uitspraak in het hoger beroep dat Deetman heeft ingesteld. Jansen wordt in een uiterst summiere uitspraak in het ongelijk gesteld. In de uitspraak wijst de Afdeling het beroep van Jansen op het feit dat de eerste twee rechtbankuitspraken gezag van gewijsde hadden verkregen, ongemotiveerd van de hand. Op zijn klacht dat het EHRM is geschonden, gaat de Afdeling al helemaal niet in.

1 Omdat de klager niet in de publiciteit wil komen, is zijn naam gefingeerd. De redactie van dit blad kent de zaak en staat, net als de auteur, in voor de authenticiteit ervan.

Objectieve onpartijdigheid

Jansen is door deze gang van zaken van mening dat de Afdeling de schijn tegen heeft. Het voelt gewoon niet goed: wie kan hem geloofwaardig garanderen dat de Afdeling zich niet door collega-staatsraad Deetman heeft laten beïnvloeden? Dat ligt niet aan de Afdeling noch aan Deetman noch aan haar andere leden. Het ligt aan de Wet op de Raad van State die het zowel in de oude als de nieuwe versie mogelijk maakt dat een bestuursorgaan, want dat is een burgemeester, opeens hoogste bestuursrechter wordt. Met de mogelijkheid dat overheidsdienaren en politici van de ene op de andere dag als bestuursrechter toetreden tot de Afdeling wordt de objectieve onpartijdigheid van dit orgaan aangetast. Zoals Vande Lanotte en Haeck² schrijven: 'Objectieve onpartijdigheid onderscheidt zich van de subjectieve partijdigheid door het onpersoonlijke karakter ervan: niet deze ambtenaar, niet deze rechter, niet deze beroepsgenoot wekt mijn achterdocht op, doch elke ambtenaar, elke rechter en elke collega in dezelfde situatie zou die opwekken.'

Jansen beschuldigt Deetman niet van beïnvloeding, het gaat om de schijn. Iedere burgemeester met wie een burger een langlopend geschil heeft en die toetreedt tot een gerechtelijke instantie die moet oordelen over dat geschil, kan de achterdocht opwekken dat hij intern de behandeling en beoordeling van het geschil door het gerechtelijke college kan en zal beïnvloeden. Daarmee staat meteen de objectieve onpartijdigheid van het gehele college ter discussie.

2 Johan Vande Lanotte en Yves Haeck, *Handboek EVRM*, p. 502-503.

Tweede Kamer: houd vol

De recente herstructurering van de Raad van State is een onvoldragen vrucht. In de nieuwe Wet op de Raad van State wordt namelijk niet voorkomen dat een voormalige ambtsdrager die ten tijde van zijn functie een bestuursorgaan was in de zin van de Awb en met wie een burger in een bestuursrechtelijk conflict is geraakt, lid wordt van de Afdeling die uiteindelijk over dat geschil moet oordelen. Bovendien is het nog steeds mogelijk dat staatsraden als bestuursrechters moeten oordelen over wetten waarover zij de regering eerder adviseerden, zodat niet alleen hun objectieve maar zelfs hun subjectieve onpartijdigheid voor burgers continu in geding is.³ Ik roep de Tweede Kamer en met name de VVD⁴ daarom op om voet bij stuk te houden. Als het niet de zaak Jansen tegen Nederland is, dan is er vroeg of laat een andere zaak waarin het EHRM een streep haalt door de Raad van State als bestuursrechter. Laat ons land dat gebeuren, of houden wij de eer en het initiatief aan onszelf? De regering dient de Afdeling, die veel kwaliteit in huis heeft, een dienst te bewijzen door haar, op de dubbelspelers na, een onderdeel van de reguliere rechterlijke macht te maken.

3 Ingevolge de nieuwe Wet op de Raad van State bestaat dit college thans uit een Afdeling wetgeving en een Afdeling bestuursrechtspraak. Ten hoogste tien staatsraden kunnen in beide afdelingen worden benoemd. Toevallig is Deetman een van de tien leden die in beide Afdelingen is benoemd. In het oorspronkelijke wetsvoorstel konden staatsraden niet in beide afdelingen worden benoemd. De vraag is of deze constructie de toets aan de Straatsburgse jurisprudentie (*Procola vs. Luxemburg*, 28 september 1995, en *Kleyn and others vs. The Netherlands*, 6 mei 2003) kan doorstaan.

4 Het initiatief voor het Kamerdebat over de Raad van State kwam van WD-Kamerlid Joost Taverne.

LEGAL SEARCH AND CAREER CONSULT

EXECUTIVE SEARCH, ERVAREN JURISTEN EN FISCALISTEN

“Wij vinden de juiste jurist of fiscalist voor advocatuur, notariaat, advieswereld en bedrijfsleven. Daarnaast bieden wij met ons ‘Career Consult’ een klankbord voor ervaren professionals die willen nadenken over hun toekomst.”

Mr. Scipio van der Stoel

“Onze aanpak is persoonlijk en discreet. Goed luisteren. Geen vacatures pushen. We hebben jarenlang in de advocatuur en het bedrijfsleven aan het roer gestaan. We weten wat er speelt.”

Mr. Tim Zumpolle

Rechter schrijft niet meer maar twittert terug

laatste
aflevering

Jan van der Does

Een tolk die een hand op de knie van de verdachte legt, om hem bij de les te houden, en na enige tijd de andere hand voor de mond van dezelfde verdachte houdt om de woordenstroom te onderbreken. Het levert een kruislings gebaar op dat zo ongewoon is, dat de observatie het luisteren belemmert.

Een vrouw en een zontje van tien jaar, die, achter in de zaal op het puntje van de stoel, met donkere ernstige ogen, de overleveringsprocedure volgen van de vader. Hij heeft, voordat zij in beeld waren, dus langer dan tien jaar geleden, in een Oost-Europees land een paar spoorbielzen gestolen. Als het zontje ter sprake komt, gaat deze even staan.

Een getuige die de eedsformule niet overziet, en zich plotseling gesteld ziet voor de vraag of hij iets met God heeft, of, want dat is de rechter om het even, God iets met hem, aangezien van Deze wordt verwacht dat Hij waarlijk te hulp schiet bij de realisering van de plechtige toezegging naar waarheid een verklaring af te leggen.

Het zijn beelden die gemakkelijk tot de verbeelding spreken. Wat vond de verdachte eigenlijk van die twee handen die hem zo dicht op het lijf kwamen? Hoe kijkt het zontje over tien jaar terug op het beeld van de vader, ingeklemd tussen twee parketwachten? En hoe doet de getuige straks in het café verslag van de rechtszitting waarbij hij onverwacht voor een existentiële vraag kwam te staan? 'Je zult het niet geloven, ik kwam dus voor die aanrijding, maar ze wilden eerst weten of ik gelovig was.'

Dwars daar doorheen opereren advocaten. Ze vormen een verzameling van saaie, uitbundige, vitale, luie, creatieve, toegewijde, ijdele, consciëntieuze, intelligente, gemakzuchtige, theatrale, zorgzame, commerciële, chaotische, aarzelende belangenbehartigers. De advocatuur in het algemeen heeft iets van een risicovolle belegging: hij schiet alle kanten op. Of:

Illustratie: Floris Tilanus

de advocatuur is als religie: hij roept het beste en het slechtste op, met alle grijstinten daartussen ingeklemd. Kortom: een doorlopende inspiratiebron voor verhalen.

Er zijn advocaten die als spreekbuis ook de camera zoeken en daarbij, niet gehinderd door een ter zake goed geïnformeerde interviewer, stellingen als opperste waarheid de ruimte in schieten, die in feite suggesties zijn. Zij prikkelen ook de meest fantasieloze rechter tot de verzuchting: kregen ze maar een kundig weerwoord! Waarom is er geen Erwin Kroll van het recht? Waarom doet de Raad voor de rechtspraak niets?

Soms verschijnt er een ingezonden stuk in een kwaliteitskrant, opgesteld door een rechter, om het maatschappelijk debat te verrijken. Maar de schrijver is zich zo bewust van de waarden die hij dient te vertegenwoordigen, zoals onpartijdigheid, deskundigheid en integriteit, dat alleen al de toon die hij kiest het aflegt tegen de gevatte oneliners van activistische debaters. Zo lijkt de blinddoek van het recht ook de mond te snoeren.

Er staat veel te veranderen. De nieuwe media dringen de rechterlijke gelederen binnen. Er zijn weblogs, er wordt wat getwitterd, en hier en daar is een rechter als vriend op Facebook gesignaleerd, waarbij hij aarzelend de knop aantikt: 'Vind ik leuk!'. Die druk op de knop vormt het plechtige begin van een communicatie, gericht op interactie.

Acht jaar heb ik teruggeschreven, over wat advocaten ter zitting aan beelden oproepen. Het was een onuitputtelijke bron van inspiratie. En dat is het eerlijk gezegd nog steeds. Ik kan nog wel acht jaar doorgaan, maar er sluipen voorspelbare observaties binnen.

Dit is voor nu het laatste woord. Ik trek mij weer terug in het bastion van het vonnis. Voorlopig, want de beelden zullen zich blijven opstapelen. Tot er geen houden meer aan is. Dan vuur ik 140 tekens aan indrukken de ruimte in. En u mag als respons op een knop drukken, voorgeprogrammeerd, met een paar heldere suggesties.

**Opzoek
Oponderwerp**

OpMaat

OpMaat_Burgerlijk Procesrecht

**Raadpleeg de digitale bron van
vakinformatie. Binnen 1 muisklik.**

Steeds meer juridische professionals ontdekken de voordelen van **OpMaat_Burgerlijk Procesrecht**. U zoekt eenvoudig én snel in belangrijke juridische bronnen, waaronder artikelen uit *Tijdschrift Beslag en Executie in de Rechtspraak* (BER), boekenserie *Monografieën Burgerlijk Procesrecht*, *Rechtspraak Burgerlijk Procesrecht* en *Commentaar op het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*.

U zoekt in relevante wet- & regelgeving, officiële publicaties, jurisprudentie uit «JBPR» en *Rechtspraak.nl*. Via een automatische e-mailattendering (dagelijks, 3x per week of wekelijks) blijft u op de hoogte van het laatste nieuws op het gebied van burgerlijk procesrecht.

Nu gratis 1 maand op proef.
Ga snel naar www.sneltotdekern.nl

OpMaat
SNEL TOT DE KERN VAN DE ZAAK

Sdu UITGEVERS

Vormverzuimen in het strafrecht: hoe zat het ook alweer?

Uit recente rechtspraak blijkt dat rechters, advocaten en OM nog steeds worstelen met toepassing van art. 359a Sv.

Jop Spijkerman
Advocaat in Den Haag¹

Half november wees de Hoge Raad arrest in een zaak waarin een verweer strekkende tot bewijsuitsluiting was gevoerd.² Kort gezegd had de politie tijdens een insluitingsfouillering bij de verdachte verdovende middelen aangetroffen. Probleem was dat deze fouillering volgde op een aanhouding naar aanleiding van een onterechte signalering. De verdachte had niet mogen worden aangehouden.

Het bewijsverweer (de vondst van de verdovende middelen was onrechtmatig en daarmee mocht men de vruchten van die onrechtmatige vondst niet tot het bewijs bezigen, aldus de raadsman in appel) verwierp het hof, overwegend dat het ging om een kennelijke vergissing van de politie. Weliswaar was daardoor inbreuk gemaakt op de belangen van de verdachte, maar die was niet zodanig dat doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak tekort was gedaan. Bewijsuitsluiting bleef uit; in de straftoemeting werd gecompenseerd. De HR casseerde. Het hof had het verkeerde criterium gebruikt. Kenners zal direct opvallen dat het gehanteerde criterium past bij de vraag of het OM (bij ernstige vormverzuimen) niet-ontvankelijk moet worden verklaard.³ Opmerkelijk hierbij is dat de A-G geen probleem ziet in het gebruik van de onjuiste maatstaf. Hij betreft de mate van verwijtbaarheid (het per ongeluk onterecht aanhouden) bij de vraag welk rechtsgevolg het verzuim dient te hebben. Hij concludeert dat het hof terecht niet tot bewijsuitsluiting is overge-

gaan. Wellicht begrijpelijk kiest de A-G de praktische weg.

Maar hoe zat het ook alweer met vormverzuimen en de gevolgen die, ex art. 359a Sv, daaraan verbonden kunnen worden? Kort gezegd kan volgens voornoemd artikel de rechter bij vormverzuimen overgaan tot strafvermindering, bewijsuitsluiting of niet-ontvankelijkheid van het OM. Bij arrest van 30 maart 2004 heeft de HR algemene regels geformuleerd voor toepassing van dit artikel.⁴ Kort gezegd moet het gaan om vormverzuimen die onherstelbaar zijn⁵; ontstaan in het voorbereidend onderzoek naar de strafbare feiten waarvoor de verdachte terecht staat⁶; en geen gevolg kennen dat reeds in de wet is opgenomen.

Bij de vraag welke 'buitenwettelijke' rechtsgevolgen aan een dergelijk vormverzuim dienen te worden verbonden, spelen het belang dat het geschonden voorschrift dient⁷, de ernst van het verzuim (waaronder dus de mate van verwijtbaarheid⁸) en het nadeel dat door het vormverzuim wordt veroorzaakt een rol.⁹ De rechtsgevolgen zijn vierledig: geen rechtsgevolg (art. 359a Sv formuleert een bevoegdheid, geen plicht)¹⁰; strafvermindering¹¹; bewijsuitsluiting (slechts aan de orde indien het bewijsmateriaal door het verzuim is verkregen en komt in aanmerking indien door de onrechtmatige bewijsgaring een belangrijk (strafvorderlijk voorschrift of rechtsbeginsel in aanzienlijke mate is geschonden)¹²; en niet-ont-

vankelijkheid (slechts in uitzonderlijke gevallen).¹³

Zo omschreven lijkt het simpel, maar schijn bedriegt. De volgende voorbeelden maken duidelijk dat het toepassen van de juiste maatstaf en het daaraan te verbinden rechtsgevolg niet altijd even logisch is. Zo oordeelde het hof dat bij schending van de Salduz-norm (consultatie van raadsman voorafgaande aan politieverhoor) een vaststelling van vormverzuim afdoende was. Het hof betrok daarbij, volgens de regels, het eventuele nadeel dat het vormverzuim had veroorzaakt. De HR casseerde. Schending van deze norm dient immers tot bewijsuitsluiting te leiden, (uitzonderingen daargelaten).¹⁴ In HR NJ 2011, 441 ging het over de bewijsuitsluiting van stukken, verkregen middels een inbreuk op het in art. 8 EVRM neergelegde recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. De HR casseerde omdat een schending van art. 8 EVRM niet zonder meer een inbreuk op de in art. 6 EVRM vervatte waarborgen opleverde. Volgens de HR zegt dat namelijk niets over de vraag of een belangrijk strafvorderlijk voorschrift of rechtsbeginsel in aanzienlijke mate is geschonden met het vormverzuim.

Tot slot een opmerking over het arrest van 27 september 2011.¹⁵ In die zaak was sprake van een vormverzuim vanwege het onrechtmatig af luisteren van een verdachte in een penitentiaire inrichting. De HR oordeelde dat van bewijsuitsluiting (of niet-ontvankelijkheid) geen sprake kon zijn, nu het af luisteren van deze gesprekken niet was geschied in 'het voorbereidend onderzoek.' Vermoedelijk is het laatste woord hierover nog niet gezegd.

4 HR 30 maart 2004, NJ 2004, 376.

5 Zie bijvoorbeeld HR NJ 2003, 695.

6 Zie o.a. NJ 2004, 169; NJ 2006, 193; NJ 2006, 483; NJ 2009, 440 en NJ 2011, 412.

7 Zie o.a. NJ 2004, 263; HR NJ 2009, 349 en NJ 2011, 375 (derdenwerking Salduz).

8 Zie o.a. NJ 2001, 574 en NJ 2006, 355.

9 Zie o.a. NJ 2006, 369; HR LJN: BM6673.

10 Zie HR 15 november 2011, LJN: BT2522, par. 3.6.1 en o.a. NJ 2006, 136 en NJ 2007, 253.

11 Zie HR 15 november 2011, LJN: 6T2522, par. 3.6.4 en o.a. HR LJN: BM6673.

12 Zie o.a. NJ 2006, 495 en NJ 2008, 374.

13 Zie o.a. NJ 2010, 440.

14 HR LJN: BQ98907.

15 HR LJN: BQ3765.

1 Wladimiroff Advocaten.

2 Zie HR 15 november 2011, LJN: BT2522.

3 Het bekende Zwolsman-criterium (NJ 1996, 249).

‘Onbekendheid kan veel brengen’

Een onafhankelijke geest, focus en empathisch vermogen ten opzichte van de cliënt is bij uitstek het instrumentarium van de advocaat. Maar commercieel succes vraagt – zeker nu – ook andere *skills*.

Mark Maathuis

‘Voor veel advocaten staat verkopen toch nog vaak gelijk aan leuren of borstklopperij,’ zegt Laurens Meijer, één van de oprichters van het coaching- en advieskantoor Salesmoves. ‘Dat vind ik onzin. Je vertelt toch gewoon waar je goed in bent? Advocaten staan erom bekend dat ze commerciële risico’s mijden. Daarnaast heeft iedereen hetzelfde soort angsten en belemmeringen, “zit men wel op mij te wachten?” Maar ondernemerschap heeft juist alles te maken met creativiteit en geloven in wat je doet. Advocaten moeten door die barrière heen breken, omdat hun commerciële succes ervan afhangt.’

En daar kan Salesmoves bij helpen, aldus Meijer. Het bedrijf zegt ervoor te kunnen zorgen dat ‘professionals via training en coaching met lef en durf het geloof in eigen deskundigheid verder ontwikkelen. Veel van hen verstaan hun vak uitstekend, maar vinden het moeilijk het te verkopen.’ De basis is zelfvertrouwen, aldus Meijer ‘en om dat te ont-

wikkelen, moeten mensen uit hun *comfort zone*. Zo kunnen ze hun onbewuste talenten aanboren. Onbekendheid kan veel brengen.’

Jan Erik Janssen, partner bij het Amsterdamse kantoor Stek, kwam via een bevriende notaris in contact met Salesmoves en noemt de werkwijze van Meijer en zijn twee compagnons ‘verfrissend. Met een niet-advocaten blik naar advocaten zaken kijken, dat heeft een meerwaarde’. Daarnaast wijst Janssen op een trend. “*Horses for courses*,” noemen wij dat op kantoor. Cliënten nemen geen genoegen meer met één juridische fabriek die alles doet. Men wil een individuele aanpak. Daar sluiten deze sessies goed op aan.’

‘Vreemde ogen dwingen’

Samenwerking met Salesmoves begint met een intake. ‘In dat gesprek gaan we op zoek naar de behoefte want ergens ligt een *business vraag*,’ zegt Meijer. ‘We willen een nieuwe markt aanboren. We willen meer structuur in de trainingen voor onze medewerkers.’ Vervolgens

vindt er een competentie check-up plaats waarin de deelnemers hun commerciële talenten ontdekken. ‘Deze mensen krijgen een idee van waar ze naar toe willen. Ze kennen hun innerlijke motivaties en weten waar ze concrete hulp bij nodig hebben.’ Ook belangrijk, zegt Meijer, ondersteuning van de partners; iets wat Janssen beaamt. ‘Deze trainingen leken ons partners een goed idee en het past bij het karakter van ons kantoor. Ook was er behoefte bij de medewerkers zelf. Maar die krijgen bij ons dan ook snel veel verantwoordelijkheden.’

De geselecteerden krijgen in de maanden na de check-up vijf coachingsessies van anderhalf uur. Daaraan voorafgaand hebben ze een plan opgesteld om tot hun commerciële doelstellingen te komen. Tijdens de gesprekken wordt stilgestaan bij de acties, successen en belemmeringen die zijn komen kijken bij de uitvoering van dat plan. ‘Dit zijn individuele sessies en je kent het spreekwoord, “vreemde ogen dwingen.” Mensen durven een-op-een meer te zeggen, opener te zijn en komen zo dichterbij

Column

2012: zingeving in de advocatuur

Dolph Stuyling de Lange

hun natuurlijke commerciële talenten. Zo ontstaat ruimte voor reflectie en, waar nodig, bijsturing. Het is belangrijk dat er iets uitkomt: voor de advocaat zelf, het kantoor, maar vooral voor de cliënt.’

Alles loopt anders

Dat begint met het (verder) ontwikkelen van een eigen stijl van netwerken; daarnaast is er aandacht voor (telefonische) acquisitiesprekken, relatiemanagement en commercieel onderhandelen. ‘Dit is louter praktisch,’ zegt Meijer, ‘maar met een vleugje persoonlijkheidsontwikkeling. Wij dagen mensen uit en laten ze inzien dat datgene waarin ze zich belemmerd voelen vaak iets is wat ze vroeger zonder probleem al eens gedaan hebben. Iemand heeft bijvoorbeeld in zijn studententijd in een sponsorcommissie gezeten en daar geld binnengehaald. Dan kun je dat gedrag nu toch ook laten zien? En het leuke is: je ziet mensen opbloeien. De gecoachten werken anders waardoor het hele kantoor anders loopt. Niet alles gaat meer via de partners.’

Ook bij Stek zijn de effecten merkbaar, zegt Janssen. ‘Die lopen uiteen van heel enthousiast tot “dat is niets voor mij.” Maar dat is die individuele aanpak. Men mag eruit halen wat men wil. Sommigen komen erachter dat ze liever buiten de acquisitie worden gehouden, anderen weten nu dat ze als rechterhand beter fungeren en weer anderen kunnen niet wachten om hun eigen winkel op poten te zetten.’

Dingen leren is één. Maar de nieuwe werkwijze vasthouden en die zelf dagelijks in praktijk brengen, dat is vers twee, zegt Meijer. ‘Gedragsveranderingen kosten nu eenmaal veel tijd. Hoe krijg je het in je systeem en hoe houd je commercie op de agenda? Daarnaast is ons uitgangspunt dat een goede coach misbaar is. We zijn daarom een app aan het ontwikkelen waarop je jezelf kunt testen aan de hand van 30 vragen over de commerciële zaken en leiderschap. Je kunt je maandelijks score dan vergelijken met je collega’s. Dat zijn leuke speldeprijkes die tegelijkertijd iets zeggen over de motivatie van de gebruiker.’

Voor velen is ‘2012’ een jaar als alle andere: gewoon volgend jaar. Het is echter ook het jaar dat volgens de Mayakalender de wereld (zoals wij die kennen) eindigt. Wie ‘2012’ googlet, krijgt ruim drie miljard resultaten en een groot deel daarvan behandelt dat ‘einde der tijden’. De grootste stroming suggereert echter dat onze huidige ego-gerichte maatschappij, gebaseerd op rationeel denken en competitie, vervangen gaat worden door een maatschappij die meer op ‘bewustzijn’ en op samenwerking gericht is. Dit alles is een mooie aanleiding om – aan de vooravond van 2012 – eens de blik te richten op zingeving in de advocatuur.

De bekende piramide van Maslov stelt dat de mens eerst aandacht besteedt aan zijn primaire behoeften (eten, drinken en voorplanting), dan aan veiligheid en zekerheid, vervolgens aan meer sociale behoeften (vrienden, relaties), daarna aan waardering en ten slotte aan zingeving (religie, bewustwording).

In Europa zit het met de eerste twee lagen doorgaans wel goed. Voor advocaten die in een kantoor werken – en helemaal als dat met prettige collega’s gebeurt – zit ook de derde laag (sociale behoeften) wel snor. Waardering en erkenning is een onderdeel waar het vaak nog aan schort in advocatenkantoren: complimenten zijn schaars.

En de top van de piramide – de zingeving? Daarmee was het een aantal jaren geleden vrij goed gesteld. Advocaten hadden het gevoel bij te dragen aan de rechtsstaat; daarom was men bereid ook pro Deo zijn diensten te verrichten. Dit gold natuurlijk in sterke mate voor de sociale advocatuur.

Maar de laatste jaren is de advocatuur bedrijfsmatiger geworden. ‘Concurrentie, marketing, winstoptimalisatie’, het zijn geen taboes meer. De min of meer vanzelfsprekende zingeving heeft daaronder te lijden.

Die ontwikkeling is niet per definitie slecht. Het betekent echter wel dat men – als kantoor en individu – nu bewuster moet stilstaan bij de vraag hoe professionaliteit en zingeving gecombineerd kunnen worden. Sommige kantoren vinden het antwoord in hun pro Bono-beleid. Medewerkers worden gestimuleerd om (ook tijdens kantooruren) een bijdrage aan de maatschappij te leveren, door bijvoorbeeld handicaptent te helpen of vervallen gebouwen op te lappen. Andere kantoren richten zich vooral op duurzaamheid en onderzoeken bijvoorbeeld of het kantoor CO₂-neutraal kan functioneren. En weer andere richten zich op gratis juridische dienstverlening – bijvoorbeeld voor organisaties van goede doelen of voor ter dood veroordeelden in het buitenland.

In veel gevallen zijn al die positieve activiteiten slechts een doekje tegen het bloeden: cliënten – vooral grotere buitenlandse bedrijven – stellen zulke inspanningen vaak als voorwaarde voor inschakeling. Uiteindelijk gaat het echter om de intentie. Wie louter voor de *bühne* goed doet, blijft steken in de verplichte oefeningen: kunstig uitgevoerd en zeker ook nuttig, maar toch een lege huls.

Want alleen een oprechte zingevingsinspanning geeft ook werkelijk bevrediging. Anders is het slechts een extra taak en een volgende stap naar de burn-out. Dat creëert geen betrokkenheid, geen nieuwe energie. Al met al toch reden als kantoor eens aandacht te besteden aan 2012.

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail ons kort uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

Anakhrouch, mr. A.: Anakhrouch Advocaat te Amsterdam
Bartels, mr. J.F.H.M.: Cleber N.V. te Amsterdam
Claassen, mr. S.W.: DVDW Advocaten te Rotterdam
Cupido, mw. mr. M.: Cupido Advocatuur te Hardenberg
Doubi, mr. A.: Meridius B.V. te Amsterdam
Enklaar, mw. mr. S.: Damsté advocaten-notarissen te Enschede
Geelhoed, mr. J.: EBH Elshof Advocaten te Naaldwijk
Geervliet, mr. P.: mr. P. Geervliet te Amsterdam
Helleman, mw. mr. H.H.M.: Gooische Meesters te Bussum
Hoewijk, mr. D.M.C. van: Van Doorne N.V. te Amsterdam
Kaddouri, mw. mr. A.: Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP te Rotterdam
Klaassen, mr. M.O.: HeidemanBoot Advocaten te Amsterdam
Kleijer, mr. E.M.: NautaDutilh N.V. te Rotterdam
Koh, mw. mr. E.: Lemstra Van der Korst N.V. te Amsterdam
Lammers, mw. mr. C.M.H.: Baulac Avocats te Parijs
Leeuwen, mw. mr. M. van: Derains & Gharavi te Parijs
Maduro, mw. mr. J.V.: Bosselaar & Strengers Advocaten te Utrecht

Middelkoop, mw. mr. K.I.A.: Allen & Overy LLP te Amsterdam
Mosselman, mr. J.C.: Dijkstra Voermans Advocatuur & Notariaat te Utrecht
Nauta-de Smit, mw. mr.drs. M.: Ekelmans & Meijer Advocaten te Den Haag
Nieste, mr. J.H.A.: Advocatenkantoor Gijsen te Maastricht
Post Uiterweer, mw. mr. E.C.: Bronsgeest Deur Advocaten te Amsterdam
Roo, mw. mr. H.M. de: Van der Woude De Graaf Advocaten te Amsterdam
Steen, mr. F.W.J. van der: Boot Advocaten te Amsterdam
Sijmons, mr. X.B.: Paulich & Seton Advocaten B.V. te Amersfoort
Theunissen, mr. J.F.H.: AWWN-Advocaten te Den Haag
Verstegen, mr. R.J.M.: EBN B.V. te Utrecht
Voets, mw. mr. M.J.G.: Advocatenkantoor Voets te Arnhem
Wiechers, mw. mr. H.M.: Van der Kolk, Volkerink & Wiechers Advocaten te Hardenberg

Nieuw kantoor/ associatie

Advocatenkantoor Voets (mw. mr. M.J.G. Voets) te Arnhem
Anakhrouch Advocaat (mr. A.

Anakhrouch) te Amsterdam
Cupido Advocatuur (mw. mr. M. Cupido) te Hardenberg
Derains & Gharavi (mw. mr. M. van Leeuwen) te Parijs
EBN B.V. (mr. R.J.M. Verstegen) te Utrecht
Meridius B.V. (mr. A. Doubi) te Amsterdam
mr. P. Geervliet (mr. P. Geervliet) te Amsterdam

Medevestiging

Van der Kolk, Volkerink & Wiechers Advocaten (mw. mr. H.M. Wiechers) te Hardenberg

Uit de praktijk

Ayoubi, mw. mr. K. el Amsterdam 23-11-2011
Beerstecher, mr. E.H. Spijkenisse 07-11-2011
Bruggemans, mw. mr. M.I. Amersfoort 18-11-2011
Campman, mw. mr. R.M. Amsterdam 01-11-2011
Caviet, mr. M.J.L. Sittard 04-11-2011
Dekker, mr. C.P.R.M. Amsterdam 15-11-2011
Driessen, mr. G.R.G. Amsterdam 14-11-2011

Ebbekink, mw. mr. L.M. Den Haag 24-11-2011
Francisco, mw. mr. S.N.I. Amsterdam 15-11-2011
Fuzy, mw. mr. D. Hilversum 22-11-2011
Groenveld, mr. D.S. Naarden 21-11-2011
Hofmann-Kuijl, mw. mr. K.R. Hoorn/NH 07-11-2011
Joosten, mw. mr. P.M.E.P.J. Roermond 10-11-2011
Kropman, mw. mr. S. Nijmegen 10-11-2011
Krijnen, mr. J.H. Rotterdam 15-11-2011
Legel, mr. A. Veghel 16-11-2011
Nederlof, mw. mr. V. Amsterdam 04-11-2011
Offers, mw. mr. C.M. Den Haag 03-11-2011
Pennarts, mr. H.F.T. Rotterdam 14-11-2011
Putten, mr. C.W. van Rotterdam 23-11-2011
Vetter, mr. H.J. Amsterdam 17-11-2011
Vos, mw. mr. B. de Amsterdam 24-11-2011
Vroom, mw. mr. P. de Waddinxveen 08-11-2011
Waert, mw. mr. S.A. van Amsterdam 16-11-2011

Overleden

Hermans, mr. R.J.M. Roermond 06-11-2011

Vrijheid om te kiezen

Ze was al een paar jaar werkzaam in een maatschap, zegt **Marjolein Cupido**, 'maar mijn collega en ik besloten ieder zelfstandig verder te gaan.' Dus toen Cupido Advocatuur vorige maand de deuren opende, betekende dat nóg meer keuzevrijheid, zegt Cupido. 'Natuurlijk ben ik mij ervan bewust dat die vrijheid gepaard gaat met extra verantwoordelijkheid en de nodige risico's.' Zaken waar deze familierechtspecialist naar uitkijkt? 'Als ik de mogelijkheid krijg de grenzen van de jurisprudentie te verkennen.'

Thuiskomen in Amsterdam

Ze zit er pas een maand, maar 'werken bij Lemstra Van der Korst voelt alsof alle puzzelstukjes op hun plek vallen,' zegt **Anne Koh**. 'Ik heb eerder gewerkt bij Clifford Chance en daar voorname-lijk grote, internationale transacties gedaan. Bij Straatman Koster Advocaten in Rotterdam lag daarna de focus op de meer traditionele advocatuur. Nu heb ik een leuke mix van Nederlandse en internationale zaken en cliënten.' Bijkomend voordeel, vertelt de ondernemings- en verbintenissenrechtadvocaat enthousiast: 'Ik werk weer in Amsterdam en dat is echt mijn stad.'

Samen sterker

Over de voordelen van de fusie tussen Hellemons & Helleman met Gooische Meesters in Bussum is **Heleen Helleman** duidelijk. 'Door samen te gaan, vullen we elkaars rechtsgebieden aan, kunnen we kennis en ervaringen delen en verhogen we de specialisatie binnen het kantoor. Daarnaast verbeteren we zo onze bereikbaarheid naar onze cliënten toe.' Met de uitbreiding beschikt het kantoor nu over vijf vrouwelijk advocaten gespecialiseerd in het familie-, arbeids-, jeugd(straf)- en algemeen verbintenissenrecht.

Terug op het oude nest

'Zo'n overgang is altijd wel een rommelige periode,' zegt **Jörgen Geelhoed** over zijn overstap naar EBH Elshof Advocaten, met vestigingen in Naaldwijk en Delft. 'Maar ik zit er nu sinds 1 november en alle dozen zijn inmiddels wel uitgepakt.'

Geelhoed zal zich ook weer richten op het Westland en dat voelt als 'terug op het oude nest.' 'Met sommige cliënten daar werk ik al samen sinds ik jaren geleden als stagiaire begon. En men reageert daar enthousiast op deze ontwikkeling.'

(advertenties)

specialist in gezondheidsschade

MEDISCH ADVIES nodig in juridische zaken?

Lechnerconsult is expert op het gebied van gezondheidsschade. Met een vlijmscherp en helder medisch advies staan de specialisten van Lechnerconsult u bij in de vertaalslag van letsel naar personenschade. Van de operatietafel naar de rechtbank.

Lechnerconsult maakt schade inzichtelijk. Bij letselschade, maar ook in arbeidsongeschiktheidsvraagstukken.

Bel voor een vrijblijvende kennismaking met 010 47 62 870 en vraag naar dhr. C. Hoogenkamp.

Lechnerconsult
Schiekade 458
3032 AX Rotterdam

T 010 47 62 870
F 010 47 72 075
E info@lechnerconsult.nl
W www.lechnerconsult.nl

Hier had uw advertentie kunnen staan

Meer informatie over adverteren in dit blad?
Kijk op www.bereikdejurist.nl of
neem contact op met Daniel Stoltz:
070 - 37 805 62, advertentie.juridisch@sdu.nl

Sdu UITGEVERS

Parmentier & Oass Advocaten

Parmentier & Oass Advocaten in Haarlem zoekt per direct een

advocaat medewerker of (ver)gevoerde advocaat-stagiaire

met ervaring in het familierecht, parttime is mogelijk.
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met
de heer M.P. van der Horst op
telefoonnummer 023-531 3111 of horst@parmentieroass.nl
(www.parmentieroass.nl)

Kessels Hanssen t' Sas Advocaten te Breda
is op zoek naar

een ondernemende advocaat
met maatschaps-ambities ter overname van een
ondernemingsrechtpraktijk

en

een stagiaire
voor de ondernemingsrechtpraktijk

Nieuwsgierig naar ons kantoor?
Kijk op: www.khsadvocaten.nl

Interesse?
Neem contact op met:

Arjan van der Knijff
(knijff@khsadvocaten.nl)
Of
Mirelle van Berckel-van der Rijken
(berckel@khsadvocaten.nl)
076-5 25 35 35

Heuzeveldt Advocaten is een dynamisch, eigentijds
gehuysvest, advocatenkantoor dat zich uitsluitend
richt op het ondernemings- (waaronder arbeids-) en
insolventierecht.

Door toename van de werkzaamheden is op korte
termijn behoefte aan een

gevorderd advocaat-stagiaire/medewerker

die zich thuis voelt in een omgeving van zakelijke,
commerciële dienstverlening en ervaring heeft op
het gebied van arbeidsrecht.

Goede contactuele vaardigheden en ambitie zijn
voor deze functie onmisbaar.

Binnen het kantoor heerst een informele sfeer, die
gekenmerkt wordt door een persoonlijke bena-
dering, enthousiasme en motivatie en last but not
least humor.

Uw schriftelijke sollicitatie met Curriculum Vitae
kunt u binnen 14 dagen na het verschijnen van
deze advertentie richten aan:

Heuzeveldt Advocaten

T.a.v. mevrouw C. A. Hassink
Postbus 2231   Telefoon 0591-686360
7801 CE EMMEN   Fax 0591-613015

Adres: Westerbracht 19 e-mail: info@heuzeveldt.nl
7821 CD EMMEN   www.heuzeveldt.nl

heuzeveldt
advocaten

Het Noorderhuis Advocaten is op zoek naar een nieuwe collega
die op basis van kostendeling het kantoor komt versterken.

Onze voorkeur gaat uit naar een

civielrechtelijk georiënteerde advocaat

in bezit van een stageverklaring
en minimaal met enige jaren ervaring.

Het kantoor bestaat uit drie advocaten, waarvan
twee met een vreemdelingrechtelijke specialisatie
en een met specialisatie strafrecht/civielrecht.

U kunt uw sollicitatiebrief richten aan:
A.M.I. Eleveld en I.M. Zuidhoek,
Zuiderpark 12, 9724 AG Groningen
eleveld@hetnoorderhuis.nl of zuidhoek@hetnoorderhuis.nl.
Telefonische informatie via 050 317 317 0

Cursusagenda Sdu Juridische Opleidingen

Datum	Cursus	Locatie	Punten	Kosten
19 december	Persoonlijke overtuigingskracht voor advocaten***	Rotterdam	6 PO BV	€ 695,-
19 december	De nieuwe RC**	Breukelen	5 PO	€ 645,-
19 december	Reorganisatie**	Breukelen	4 PO	€ 545,-
20 december	Verkrijging van bewijs in IE-zaken**	Breukelen	5 PO	€ 645,-
20 december	Bijblijfcollage ruimtelijke ordening in de praktijk**	Breukelen	3 PO	€ 445,-
20 december	Timemanagement & Getting Things Done voor juristen***	Utrecht	6 PO BV	€ 695,-
21 december	Start (E-)intervisietraject (t/m 29 maart)	Den Haag	20 PO BV	€ 1190,-
21 december	Dag van het Bouwrecht**	Breukelen	5 PO	€ 645,-
21 december	Sportrecht**	Breukelen	6 PO	€ 695,-
26 januari	Gebruikerscursus Sdu AlimentatieRekenDisk*	Breukelen	5 PO	€ 645,-
27 januari	LSA Symposion	Scheveningen	4 PO	€ 495,-
31 januari	Voorlopige hechtenis**	Breukelen	6 PO	€ 695,-
7 februari	Reorganisatie**	Breukelen	4 PO	€ 545,-
9 februari	Wegwijs in de WOR*	Breukelen	5 PO	€ 645,-
13 februari	Het vernieuwde huwelijksvermogensrecht*	Breukelen	4 PO	€ 545,-
14 februari	Letselschade*	Breukelen	6 PO	€ 695,-
16 februari	Structuur en toepassing van ruimtelijke ordeningsrecht*	Breukelen	6 PO	€ 695,-
16 februari	Inzicht in bouwproces en bouwcontracten*	Breukelen	5 PO	€ 645,-
17 februari	Beter omgaan met de zieke werknemer**	Utrecht	6 PO	€ 695,-
5 maart	Verdeling, verrekening en afwikkeling van vermogens in het familierecht**	Breukelen	6 PO	€ 695,-

Profiteer van onze decemberactie: tweede decemberbijeenkomst halve prijs!

Meer informatie en inschrijven: www.sdu.nl/opleidingen

Sdu JURIDISCHE
OPLEIDINGEN

www.rechtindepraktijk.nl

De Praktijk van Ferry, Erik, Laurien, Mark, Mieke, Rieme-Jan, Rik en Toon

DE PRAKTIJKBLADEN VAN SDU

Met de Praktijkbladen (gedrukt of digitaal) van Sdu leest u op een ontspannen wijze over alle ontwikkelingen binnen uw vakgebied. Zo bent u altijd op de hoogte om uw cliënten op de juiste wijze te kunnen adviseren. De deskundige redactie volgt jurisprudentie, rechtspraak en literatuur op de voet en vertaalt inzichten naar leesbare, verdiepende en praktijkgerichte artikelen. Voor bijna ieder juridisch vakgebied is er een Praktijkblad. Kijk op www.rechtindepraktijk.nl en ontvang gratis uw eerste exemplaar.

Van de Geschillencommissie

Zie voor uitspraken van de Geschillencommissie het register op www.degeschillencommissie.nl. Onderstaande uitspraken zijn bewerkt door Luuk Hamer, advocaat te Amsterdam. Deze uitspraken staan integraal en geanonimiseerd op BalieNet.

Gevolg van toevoeging?

*Arbitraal vonnis d.d. 1 oktober 2010, ADV 10-0031B
(mrs. Schaar, Hilhorst en Van den Bercken)*

Onduidelijkheid over gevolgen gefinancierde rechtsbijstand; intrekking toevoeging.

Klacht

De cliënte heeft zich tot de advocaat gewend in verband met haar ophanden zijnde echtscheiding.

De advocaat heeft gefinancierde rechtsbijstand aangevraagd, terwijl het van begin af aan duidelijk was dat zij hiervoor niet in aanmerking kwam. De aanvraag heeft veel onnodig(e) tijd en geld gekost. De advocaat heeft de cliënte bovendien misleid door zijn mededeling dat zij behoudens de eigen bijdrage niets aan de advocaat zou hoeven te betalen; de advocaat heeft tijdens het intakegesprek niet gezegd dat de cliënte er vanwege de overwaarde van de echtelijke woning rekening mee moest houden dat de toevoeging achteraf zou worden ingetrokken.

Indien de advocaat de cliënte direct duidelijk zou hebben gemaakt dat zij zijn honorarium volledig zou moeten betalen en haar – overeenkomstig de algemene voorwaarden van het kantoor – tussentijdse declaraties zou hebben doen toekomen, zou de cliënte een aantal werkzaamheden niet door de advocaat hebben laten verrichten.

Verweer

De advocaat heeft de cliënte rechtsbijstand verleend in haar echtscheidingsprocedure.

Tijdens het intakegesprek heeft de advocaat de cliënte en degene die haar begeleidde, duidelijk gemaakt dat hij een toevoeging voor de cliënte zou aanvragen en dat na afloop van de zaak een

resultaatsbeoordeling zou plaatsvinden. Voorts is gesproken over de eigen bijdrage en de aan de procedure verbonden (bijkomende) kosten.

Een en ander heeft de advocaat schriftelijk aan de cliënte bevestigd. Als de gang van zaken de cliënte niet duidelijk was, had het op haar weg gelegen de advocaat daarover vragen te stellen.

Gelet op het feit dat de cliënte niet de financiële middelen had om de echtscheidingsprocedure door betaling van periodieke declaraties te bekostigen, was het aanvragen van gefinancierde rechtsbijstand de enige juiste optie.

Omdat er in de zaak van de cliënte een toevoeging was afgegeven, heeft de advocaat geen tussentijdse declaraties aan de cliënte doen toekomen; hij heeft zijn – volledig binnen de opdracht van de cliënte vallende – werkzaamheden achteraf bij de cliënte in rekening gebracht.

De advocaat is van mening dat de aan de cliënte toegezonden declaratie volledig in verhouding staat tot de verrichte werkzaamheden en dat ook de specificatie duidelijk is. Alle werkzaamheden zijn stuk voor stuk noodzakelijk geweest om de afwikkeling van de echtscheiding van de cliënte tot een goed einde te brengen. De kosten om de echtscheidingsprocedure te voltooien zijn hoger dan gemiddeld, omdat de inmiddels ex-echtgenoot van de cliënte daaraan nooit vrijwillig medewerking heeft willen verlenen.

Beoordeling

Vaststaat dat de advocaat een toevoeging voor de cliënte heeft aangevraagd. Nu de advocaat niet, althans onvoldoende, weersproken heeft gesteld dat er bij de cliënte ten tijde van de aanvang van de rechtsbijstand geen financiële middelen voorhanden waren om de echtscheidingsprocedure door middel van het toezenden van periodieke declaraties

te bekostigen, is de commissie – met de advocaat – van oordeel dat het aanvragen van een toevoeging terecht was. De commissie acht de klacht van de cliënte in dit opzicht dan ook ongegrond.

De cliënte beklagt zich voorts over de omstandigheid dat de advocaat haar onvoldoende heeft geïnformeerd over de mogelijkheid dat de toevoeging zou kunnen worden ingetrokken en alsdan de kosten van rechtsbijstand voor rekening van de cliënte zouden komen.

Gelet op hetgeen partijen ter zake over en weer hebben gesteld is als onvoldoende weersproken komen vast te staan dat tijdens het eerste gesprek tussen partijen de (over)waarde van de echtelijke woning aan de orde is gesteld, maar dat de advocaat bij die gelegenheid niet voldoende duidelijk heeft aangegeven dat de cliënte het risico liep dat de toevoeging zou worden ingetrokken bij het opkomen van vermogen bij de cliënte ten gevolge van de verdeling van de overwaarde van de echtelijke woning.

De omstandigheid dat de advocaat op enig moment de (algemene) ‘bijlage gefinancierde rechtsbijstand’ aan de cliënte in een begeleidende brief heeft doen toekomen, kan daar niet aan afdoen. Naar het oordeel van de commissie had het ter voorkoming van onduidelijkheid op dit punt op de weg van de advocaat gelegen om de cliënte uitdrukkelijk (schriftelijk) erop te wijzen dat onder het behalen van ‘een bepaald financieel resultaat’ mede begrepen is het ontvangen van vermogen na verdeling van de overwaarde van de echtelijke woning en dat het bepaald niet uitgesloten is dat de kosten van rechtsbijstand voor haar rekening zullen komen.

Language Institute Regina Coeli is gespecialiseerd in het verzorgen van individuele en intensieve taaltrainingen in het Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans en Italiaans. Met de Methode Regina Coeli® bereikt de cursist in een minimale tijd een maximale taalvaardigheid.

When language makes a difference

Language Institute Regina Coeli B.V.

Address	Telephone
Martiniilaan 12	+31(0)73 6848790
5262 BR Vught	Telefax
The Netherlands	+31(0)73 6563455
Postal address	E-mail
P.O. Box 2055	rcmail@reginacoeli.nl
5260 CB Vught	URL
The Netherlands	www.reginacoeli.nl

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Voor een intensieve taaltraining bij Regina Coeli kan men 20 opleidingspunten van de NOVA behalen

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Procederen in Duitsland?

Duitse advocaten, vloeiend tweetalig, gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwältinnen L.L.P.
Postbus 619, 7550 AP HENGELO
Telefoon 074 - 259 38 67
Fax 074 - 259 38 68
www.blankestijnoortman.nl

Uw PO-punten in Nijmegen!

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Voldoende PO-punten voor 2011?

22 december	Actualiteiten Bestuurs (proces) recht
28 december	Actualiteiten Burgerlijk Procesrecht (boek I)
29 december	Arbeidsrecht Update najaar 2011
30 december	Actualiteiten strafrecht en strafvordering

Docenten: Mr. J. Brand en Mr. T. Damsteegt	6PO	€ 350,-
Docent: Mr. S.M.A.M. Venhuizen	4PO	€ 275,-
Docent: Prof. Mr. A.R. Houweling	4PO	€ 275,-
Docent: Mr. J.H.J. Verbaan	4PO	€ 275,-

Prijzen excl. BTW

Meer informatie en aanmelden: www.educatiepunt.nl of 024-7410030

Van de tuchtrechter

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, H.J. de Groot, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff en H. Uhlenbroek. De uitspraken met LJN-nummer zijn integraal te raadplegen op www.tuchtrecht.nl.

Kruisverhoor ex-cliënt

- Raad van discipline 's-Hertogenbosch 27 september 2010, LJN: YA1086

Het verbod van Gedragsregel 7 lid 4 vindt geen analoge toepassing wanneer een advocaat die de verdediging voor een bestaande cliënt voert, in het kader van die verdediging een voormalig cliënt als kroongetuige aan een kruisverhoor zou moeten onderwerpen.

- Art. 46 *Advocatenwet* (1.3 *Geheimhoudingsplicht*; 1.4 *Kwaliteit van de dienstverlening*; 1.4.2 *Traagheid*; 2.1 *Wat in het algemeen niet betaamt*; 2.3 *Gedragingen in strafzaken*; 2.4 *Vermijden van belangenconflicten*; 2.4.2 *Tegenstrijdige belangen verschillende cliënten*)
- *Gedragsregels 6 en 7*

Feiten

Mr. X is als raadsman aan klager toegevoegd in een strafzaak. Klager wordt verdacht van verduistering van gelden. Mr. X heeft zich in de pers geprofileerd als advocaat van klager. In diverse perspublicaties heeft mr. X, die inmiddels de belangen van een vastgoedhandelaar behartigde, zich negatief over de persoon en de handelwijze van klager uitgelaten. Op 16 juni 2009 vraagt de opvolgende advocaat van klager het strafdossier bij mr. X op. Na een rappel op 7 juli 2009 wordt het dossier uiteindelijk op 23 november 2009 opgestuurd. Klager heeft de deken gevraagd te bewerkstelligen dat mr. X zich uit de zaak van de vastgoedhandelaar terugtrekt wegens tegenstrijdige belangen. Klager is kroongetuige in het fraudeonderzoek naar de vastgoedhandelaar. In de strafzaak van klager zelf heeft een kantoorgenoot van mr. X klager op 12 mei 2009 op het poli-

tiebureau bezocht. Nadat de opvolgende advocaat van klager zich op 16 juni 2009 heeft gemeld, heeft de vastgoedhandelaar zich op 10 augustus 2009 tot mr. X gewend. Op 5 september 2009 vond op verzoek van klager een bespreking plaats op het kantoor van mr. X waarbij naast klager de vastgoedhandelaar aanwezig was. Tot die datum heeft mr. X nooit persoonlijk contact gehad met klager. Op 23 november 2009 is het dossier van klager aan de opvolgende advocaat overgedragen.

Klacht

- i) Mr. X heeft een verdachte bijgestaan in een kwestie waarin klager kroongetuige was terwijl mr. X over het dossier van klager beschikte;
- ii) mr. X heeft zich in de pers ongunstig over klager uitgelaten, onjuiste zaken meegedeeld en zijn geheimhoudingsplicht geschonden;
- iii) mr. X heeft in de pers beweerd dat hij klager de deur heeft gewezen toen duidelijk werd dat klager met Justitie in gesprek wilde; en
- iv) mr. X heeft pas op 23 november 2009 het dossier aan de opvolgende advocaat van klager overhandigd.

Overwegingen

Van een tegenstrijdig belang als bedoeld door Gedragsregel 7 lid 4 is geen sprake. Mr. X treedt immers niet in een civiele zaak op tegen een voormalig cliënt. De tegenpartij is niet klager, maar het Openbaar Ministerie. Het verbod van Gedragsregel 7 lid 4 vindt geen analoge toepassing wanneer een advocaat die de verdediging voor een bestaande cliënt voert, in het kader van die verdediging een voormalig cliënt als kroongetuige aan een kruisverhoor zou moeten onder-

werpen. Voor zover de klacht betrekking heeft op tegenstrijdige belangen is zij ongegrond.

Ten aanzien van het tweede klachtonderdeel stelt de raad vast dat mr. X klager in de pers heeft afgeschilderd als een onbetrouwbaar sujet. Mr. X heeft een brief van hem aan de deken integraal aan diverse dagbladen toegestuurd. Hoewel het de advocaat in het kader van de belangenbehartiging van zijn cliënt een grote mate van vrijheid toekomt ter zake van de wijze waarop hij dat doet, geldt dat mr. X in dit specifieke geval grote terughoudendheid had moeten betrachten, nu hem bekend was dat klager cliënt van zijn kantoor was geweest. Dat was in elk geval vanaf 5 september 2009 het geval. Nu de uitlatingen in de pers zijn gedaan na 5 september 2009, is het ongepast dat mr. X zich op deze wijze heeft uitgelaten over zijn gewezen cliënt. Toezending aan de pers van de aan de deken gerichte brief was disproportioneel en tuchtrechtelijk verwijtbaar. Het is zeer ernstig dat een vertrouwelijke mededeling in een intern memo van een kantoorgenoot van mr. X bij de pers terecht is gekomen en is gepubliceerd. Ook wanneer dit onbedoeld zou zijn gebeurd, geldt dat van mr. X mocht worden verwacht dat hij er nauwlettend op zou hebben toegezien dat een intern memo met vertrouwelijke informatie niet naar buiten zou komen. Daarmee is het niet alleen het vertrouwen van de cliënt geschonden, maar ook de geheimhoudingsplicht verzaakt.

Het derde klachtonderdeel is ongegrond omdat is gebleken dat klager al op 15 mei 2009 had aangegeven dat hij een gesprek met justitie wilde, terwijl mr. X hem pas op 5 september 2009, derhalve niet terstond, om deze reden de deur heeft gewezen.

Ten aanzien van het vierde klachtonderdeel geldt dat overdracht van het straf dossier ruim vijf maanden na het eerste daartoe strekkende verzoek onbetamelijk lang is.

Beslissing

Verklaart de klachtonderdelen ii en iv gegrond en legt op de maatregel van schorsing voor twee weken.

Toezegging aan andere advocaat

- Raad van discipline Amsterdam 4 april 2001,
LJN: YA1518

Een advocaat die een schriftelijke toezegging aan een andere advocaat heeft gedaan, is onder alle omstandigheden gehouden deze toezegging na te komen, ongeacht een eventueel andersluidende wens of opdracht van zijn cliënt.

- Artt. 46 en 47a Advocatenwet (1.4.3.1 Financiële verhouding; 3.4 Jegens tegenpartij in acht te nemen zorg; 6 Tuchtprocesrecht)
- Gedragsregel 23

Feiten

De feiten blijken uit de klacht.

Klacht

- (a) Mr. X neemt in strijd met zijn toezegging neergelegd in zijn brief van 21 augustus 2008 aan mr. Y het standpunt in dat de cliënt van mr. Y zich niet kan verhalen op een bedrag dat mr. X daartoe voor die cliënt had gereserveerd, omdat dit bedrag zou toekomen aan de vennoten van de cliënt van mr. X;
- (b) mr. X heeft ten onrechte voormeld bedrag niet tot zekerheid van de vordering van de cliënt van mr. Y onder de Stichting Beheer Dergengelden waarvan zijn kantoor gebruikmaakt, laten staan.

Beoordeling raad

Mr. Y heeft weliswaar de klacht ingetrokken, maar de raad is van oordeel dat er niettemin een beslissing op deze klacht dient te volgen gegeven op de voet van het bepaalde in art. 47a Advocatenwet. De klacht heeft immers betrekking op de (financiële) integriteit en de betrouwbaarheid van de advocaat, behorende tot de kernwaarden van de advocatuur als beroepsgroep.

De raad zal de klachtonderdelen gezamenlijk beoordelen. Mr. X heeft bij brief van 21 augustus 2008 uitdrukkelijk en zonder voorbehoud aan mr. Y toegezegd dat hij op de derdengeldenrekening van Z Advocaten een bedrag van 94.584,89 euro zou reserveren voor onder meer de vordering van A B.V., cliënt van mr. Y.

Mr. X heeft deze toezegging schriftelijk herhaald. Mr. X heeft zich nadien echter op het standpunt gesteld dat het hem vrij stond het bedrag niet aan mr. Y ten behoeve van A B.V. te betalen maar aan zijn cliënt, nu deze hem dat vroeg en het immers geld van zijn cliënt was dat zijn cliënt nodig had. Wat er ook zij van de wens van de cliënt van mr. X om over het geld op de derdengeldenrekening van mr. X te kunnen beschikken, het stond mr. X niet vrij het in zijn brief van 21 augustus 2008 genoemde bedrag te betalen aan een ander dan de in die brief genoemde cliënten van mr. Y.

Mr. X heeft immers zelf schriftelijk die toezegging zonder enig voorbehoud gedaan en hij behoort die na te komen. Mr. Y heeft mr. X derhalve terecht aan die toezegging gehouden. Door hier geen gehoor aan te geven en het aan zijn cliënt te betalen, heeft mr. X tuchtrechtelijk laakbaar gehandeld. Mr. X heeft te kennen gegeven dat hij het bedoelde bedrag aan zijn cliënt heeft overgemaakt, omdat die hem – hoewel hij bekend was met de toezegging van 21 augustus 2008 – daarom zou hebben verzocht. Mr. X achtte zich naar eigen zeggen gezien het bepaalde in Gedragsregel 9 lid 1 niet vrij om te handelen tegen de kennelijke wil van zijn cliënt en heeft om die reden gevolg gegeven aan het verzoek van zijn cliënt. Daarbij speelde volgens mr. X mee dat zijn cliënt dit bedrag nodig had om verdiensten te genereren, waarmee hij het

tekort op de derdengeldenrekening weer snel zou kunnen aanzuiveren. Verder stond volgens mr. X de in Gedragsregel 6 lid 1 vervatte geheimhoudingsplicht eraan in de weg dat mr. X aan mr. Y liet weten dat hij tot voormelde overboeking zou overgaan. Mr. X bevond zich naar eigen zeggen ‘in een gedragsrechtelijke spagaat’. Mr. X miskent hiermee echter dat hij als advocaat een schriftelijke toezegging aan een andere advocaat heeft gedaan en dat hij onder alle omstandigheden gehouden is deze toezegging na te komen, ongeacht een eventueel andersluidende wens of opdracht van zijn cliënt. Mr. X had ook advies aan de deken kunnen vragen alvorens het geld uit te betalen, maar dat heeft hij niet gedaan. De klacht is in beide onderdelen gegrond.

De raad overweegt dat mr. X niet alleen tuchtrechtelijk ernstig verwijtbaar heeft gehandeld en het vertrouwen in de advocatuur als beroepsgroep heeft geschaad, maar dat mr. X ook tijdens het onderzoek naar de klacht door de deken en tijdens een zitting van de raad ter verklaring van zijn handelen bij herhaling wisselende standpunten heeft ingenomen. Mr. X is niet ingegaan op het verzoek met klager en de deken een bemiddelingsgesprek over de zaak aan te gaan. Mr. X is evenmin ingegaan op de herhaalde pogingen van de zijde van klager een oplossing in der minne te bereiken. Eén en ander heeft er bovendien toe geleid dat er meerdere juridische procedures hebben plaatsgevonden, hetgeen tot bijkomende schade voor A B.V. heeft geleid. Eén en ander zou voor de raad aanleiding zijn geweest een onvoorwaardelijke schorsing van een maand op te leggen. Aangezien mr. Y en mr. X inmiddels een regeling voor de gevolgen van de zaak hebben getroffen en mr. Y om die reden zijn klacht heeft ingetrokken en mr. X thans aan de raad te kennen geeft in te zien, dat hij in een dergelijke situatie anders moet handelen, zal de raad geen maatregel opleggen.

Belissing

Verklaart beide klachtonderdelen gegrond.

“Ik voel me
het best
in de arena”

balie⁺
laat je advocaat zijn

Als advocaat verstaat u de kunst van het pleiten.

U richt zich het liefst volledig op de inhoud. Maar alleen in de wetenschap dat op kantoor alles goed geregeld is. Voor beroepsaansprakelijkheid, urenregistratie en telefonische bereikbaarheid vertrouwt u daarom op Balieplus. Dat bespaart tijd, geld en kopzorgen. En geeft u bovenal de ruimte voor uw passie: de advocatuur.

Een uitspraak is nog geen verloren zaak

Pels Rijcken beschikt al decennia over een gespecialiseerde cassatiesectie. Vijftien advocaten combineren kennis van procesrecht en cassatietechniek op het hoogste niveau met expertise op alle rechtsgebieden. Een quickscan, een uitvoerig advies of een cassatieprocedure: de cassatieadvocaten van Pels Rijcken werken nauw met u samen aan het hoogst haalbare voor de cliënt. Op verzoek ook al in hoger beroep. Mail cassatie@pelsrijcken.nl of bel (070) 515 34 95 voor informatie over mogelijkheden en kosten. **Pels Rijcken Bron van inzicht**

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn *advocaten*
en notarissen